

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ**ПРАФАРЫЕНТАЦЫЯ: ЖАДАННІ І МАГЧЫМАСЦІ**

2 стар.

МЕРКАВАННЕ**БЕЛАРУСКІ КАМІТЭТ МІРУ: 50 ГОД СЛУЖЭННЯ ГРАМАДСТВУ**

2—3 стар.

НАВІНЫ. ЗДАРЭННІ

2—3 стар.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА «ЖЫЦЦЕ І ВЕРА»

5 стар.

УЗНЯСЕННЕ. ГІСТОРЫЯ «SANORUS» У СУГУЧЧЫ ЧАСУ

7 стар.

ПАЛЕССЕ У XX СТАГОДДЗІ (заканчэнне)

6 стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ**КІРМАШ У ТРАЕЦКІМ**

6 стар.

ДЭБЮТ**ПЕРШЫ КІНАПРЫЗ Алены БАРУШКА**

8 стар.

АЎЦОКОЎСКІЯ ЖАРТЫ

4 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

17 студзеня 2001 года

Цана 98 рублёў

№ 3 (2717)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

ВІНШУЕМ!**ЮБІЛЕЙ ПЕСНЯРА**

Вядомаму артысту беларускай эстрады, кампазітару Уладзіміру МУЛЯВІНУ — 60 гадоў. Мастра мае тытулы — народны артыст СССР, народны артыст Беларусі, заслужаны дзеяч культуры Польшчы.

Уладзімір Мулявін з 1969 года з'яўляецца мастацкім кіраўніком Дзяржаўнага беларускага эстраднага ансамбля "Песняры". Ён аўтар папулярных апрацовак беларускіх народных песень і арыгінальных твораў. Лаўрэат усесаюзных і міжнародных конкурсаў і фестываляў Уладзімір Мулявін за значны ўклад у развіццё музычнага мастацтва і прапаганду культурнай спадчыны беларускага народа ўзнагароджаны медалём Францішка Скарыны.

Фота з архіва БелТА.

ПРЭМІІ**7 СТУДЗЕНЯ АДБЫЛОСЯ ЎРУЧЭННЕ ПРЭМІІ 2000 ГОДА "ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ"**

Прэміі атрымалі:

МАКАРЭВІЧ Леанід Васілевіч — архітэктар, галоўны спецыяліст па архітэктуры архітэктурна-канструктарскага аддзела № 3 г. Баранавічы;

ПАРФЯНЮК Яўген Стэфанавіч — протаіерэй, настояцель Свята-Уваскрасенскага сабора г. Брэста, благачынны цэркваў Брэсцкай акругі;

СЕМЧАНКА Павел Апанасавіч — прафесар кафедры праектавання выстаў і рэкламы Беларускай акадэміі мастацтваў;

ШАУРА Рыгор Фёдаравіч — прафесар кафедры народных рамёстваў Беларускага ўніверсітэта культуры;

ЯСКЕВІЧ Алена Аляксандраўна — старшы навуковы супрацоўнік, дактарант Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

ПАДПІСКА-2001**«ГОЛАС РАДЗІМЫ»
МОЖНА ВЫПІСАЦЬ
«ДА ЗАПАТРАБАВАННЯ»**

Гэта вельмі зручная форма падпіскі, да таго ж на яе прадугледжваецца сідка на 25 працэнтаў.

Такую паслугу можна скарыстаць пры падпісцы ў мінскіх магазінах і кіёсках "Саюздруку".

Калі вы падпісаліся на перыядычныя выданні па каталогу льготнай падпіскі "Да запатрабавання", можаце быць спакойнымі за газету і часопісы: іх нішто з вашай паштовай скрыні не выцягне. У зручны час будзеце забіраць любімую газету ў бліжэйшым кіёску.

Вы пераехалі ў іншы раён Мінска? Нічога страшнага: папярэдзьце кіяскёрку і атрымаеце свае выданні ў кіёсках новага раёна.

Аплата: наяўны і безнаяўны разлік.

**СПІС ГАНДЛЁВЫХ КРОПАК УП
«МІНГАРСАЮЗДРУК»,
ЯКІЯ ПРЫМАЮЦЬ ПАПІСКУ**

КАСТРЫЧНІЦКІ РАЁН
Кастрычніцкі пункт падпіскі,
вул. Жукоўскага, 5, корп. 1,
т. 224-32-03

Магазін № 1, вул. Жукоўскага, 5,
т. 224-03-76.Магазін № 12, вул. Кіжаватава, 80,
т. 278-77-61.Кіёск № 245, Бальніца хуткай дапамогі,
вул. Кіжаватава, 56.

ПЕРШАМАЙСКІ РАЁН
Першамайскі пункт падпіскі,
пр-т Ф. Скарыны, 113,
т. 264-22-91

Магазін № 3, пр. Ф. Скарыны, 76,
т. 232-46-23.Магазін № 13, вул. Каліноўскага, 82,
корп. 2.Магазін № 23, вул. Славінскага, 39,
т. 264-36-33.

МАСКОЎСКІ РАЁН
Фрунзенскі пункт падпіскі,
вул. Раманаўская Слабада, 9,
т. 220-93-04

Магазін № 20, вул. Ясеніна, 16,
т. 271-87-21.Кіёск № 34, гасцініца "Мінск",
пр. Ф. Скарыны, 11.Кіёск № 38, Педагагічны ўніверсітэт,
вул. Савецкая, 18.Кіёск № 95, Камітэт архітэктуры і грамадзянскага будаўніцтва, вул. Мяснікова, 39.
Кіёск № 302, вул. Сямашкі, 9, Бальніца № 9.

Закачэнне на 2-й стар.

РЭЙТЫНГ

Як заўсёды, у канцы года спартыўныя журналісты Беларусі вызначылі "дзiesiąтку" лепшых атлетаў краіны. На гэты раз зрабіць гэта было намнога складаней: на XXVII летніх Алімпійскіх гульнях у Сіднеі прызёрам стаў 21 спартсмен. Тым не менш лепшыя з лепшых былі вызначаны. Імі сталі:

♦ Кацярына Карстэн (двухразовая алімпійская чэмпіёнка, грэбля акадэмічная).

♦ Яніна Карольчык (лёгкаа атлетка, алімпійская чэмпіёнка).

♦ Эліна Зверева (лёгкаа атлетка, алімпійская чэмпіёнка).

♦ Ігар Басінскі (кулявая стральба).

♦ Юлія Раскіна (мастацкая гімнастыка).

♦ Сяргей Лаўрэнаў (цяжкаа атлетка).

♦ Ігар Астапковіч (лёгкаа атлетка).

♦ Аляксандр Хацкевіч (футбол).

♦ Наталля Маркаўнічэнка (велатрэк).

♦ Павел Доўгаль (сучаснае пяцібор'е).

У апытанні ўдзельнічала больш за 50 спартыўных журналістаў.

Лепшай камандай сезона 2000 года стала зборная па мастацкай гімнастыцы, якая заваявала ў Сіднеі сярэбраную ўзнагароду.

Газета "Советская Белоруссия", якая мае самы вялікі тыраж, правяла апытанне сярод сваіх чытачоў на званне "Спартсмен XX стагоддзя". Безумоўным лідэрам стаў трохразовы алімпійскі чэмпіён па вольнай барацьбе, ві-

ЛЕПШЫЯ СПАРТСМЕНЫ БЕЛАРУСІ

цэ-прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта Аляксандр Мядзведзь.

Дарэчы, Аляксандра Васілевіча сябры нядаўна павіншавалі з яшчэ адной падзеяй: у праслаўленага атлета паявіўся трэці ўнук, якога назвалі ў гонар дзеда — Аляксандрам.

Заслугі Аляксандра Васілевіча прызналі ў канцы стагоддзя не толькі ў Беларусі, але і ў свеце. Міжнародная федэрацыя барацьбы назвала мінчаніна **наймацнейшым барцом планеты**.

На Беларусі ў ліку лепшых спартсменаў стагоддзя назвалі таксама шасціразовага алімпійскага чэмпіёна Віталія

Шчэрбу (гімнастыка), чатырохразовую алімпійскую чэмпіёнку Вольгу Корбут (спартыўная гімнастыка), (абодва спартсмены, дарэчы, зараз пражываюць у ЗША), чатырохразовую алімпійскую чэмпіёнку, мінчанку Алену Бялову (фехтаванне), двухразовага абсалютнага чэмпіёна свету і Еўропы Івана Іванкова (гімнастыка), футбалістаў Сяргея Алейнікава і Эдуарда Малафеева, першую ракетку свету па настольнаму тэнісу Уладзіміра Самсонава і іншых.

Канешне, апытанні журналістаў і чытачоў, можа, і суб'ектыўныя. Многія выдатныя майстры спорту застаю-

ца, як гаворыцца, за кадрам. Але назваць і вызначыць лепшых нялёгка, калі толькі адных алімпійскіх чэмпіёнаў і прызёраў алімпійскіх гульняў у Беларусі — 155 чалавек! Іх імёны назаўсёды ўпісаны залатымі літарамі ў гісторыю беларускага спорту.

Пётр РАБУХІН.

Р. С. Чакаем ад вас лістоў з пытаннямі да Аляксандра МЯДЗВЕДЗЯ. Іх мы зададзім легендарнаму спартсмену, а затым гэта калектыўнае інтэрв'ю надрукуем. Дасьлайце лісты з паметкаю "Мядзведзь".

Наймацнейшы барец планеты, герой трох Алімпіяд Аляксандр МЯДЗВЕДЗЬ.

Спартсменка 2000-га года Кацярына КАРСТЭН з дачкой.

ПРАЦЫ ВУЧОНАГА ЗАЎВАЖАНЫ

Трыццаць гадоў загадвае кафедрай прадзення натуральных і хімічных валокнаў Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта доктар тэхнічных навук, прафесар Аляксандр КОГАН. На яго рахунку звыш 60 аўтарскіх пасведчанняў, яго работы прызнаны ў Англіі, Францыі, Японіі, Германіі і некаторых іншых краінах.

Фота Аляксандра ХІТРОВА.

ПАДПІСКА - 2001

«ГОЛАС РАДЗІМЫ»

МОЖНА ВЫПІСАЦЬ

«ДА ЗАПАТРАБАВАННЯ»

СПІС ГАНДЛЁВЫХ КРОПАК УП «МІНГАРСАЮЗДРУК», ЯКІЯ ПРЫМАЮЦЬ ПАДПІСКУ

Пачатак на 1-й стар.

ПАРТЫЗАНСКИ РАЁН

Партызанскі пункт падпіскі, вул. А. Кашавага, 8, т. 230-29-20

Магазін № 6, вул. Філімонава, 1, т. 235-61-11.

Магазін № 18, ст. метро "Плошча Перамогі", т. 284-31-06.

Кіеўскі вул. Лінгвістычны ўніверсітэт, 2, Захарова, 21.

ФРУНЗЕНСКИ РАЁН

Цэнтральны пункт падпіскі, пр. Машэрава, 51/1, т. 223-80-43

Магазін № 11, пр. Пушкіна, 77, т. 255-80-71.

Магазін № 15, вул. М. Танка, 16, т. 223-82-39.

Магазін № 19, пр. Машэрава, 51, к. 1, т. 223-81-66.

Магазін № 21, ст. метро "Пушкінская", т. 255-57-20.

Кіеўскі № 232, МЗХ, пр. Машэрава.

Кіеўскі № 262, гасцініца "Планета", пр. Машэрава, 31.

Кіеўскі № 298, пр. Машэрава, 75/1.

ЛЕНІНСКИ РАЁН

Участак падпіскі, вуліца Валадарскага, 16, пак. 302, "Мінгарсаюздрук", т. 227-88-41

Магазін № 4, вул. Леніна, 15, т. 227-11-92.

Магазін № 9, пр. Ракасоўскага, 140, т. 247-30-15.

Магазін № 14, вул. Валадарскага, 22, т. 227-75-55.

Магазін № 25, вул. К. Маркса, 21, т. 227-08-52.

Кіеўскі № 16, гасцініца "Свіслач", вул. Кірава, 13.

Кіеўскі № 18, Тэхналагічны ўніверсітэт, вул. Свярдлова, 13/4.

САВЕЦКІ РАЁН

Магазін № 2, пр. Ф. Скарыны, 44, т. 284-83-59.

Магазін № 7, вул. Я. Коласа, 69, т. 228-30-20.

Магазін № 8, вул. Сурганова, 40, т. 232-45-10.

Магазін № 16, вул. Харужай, 24, т. 234-27-25.

Магазін № 17, вул. Някрасава, 35, т. 231-03-28.

Кіеўскі № 136, ст. метро "Якуба Коласа", выхад да інстытута фізікультуры.

Кіеўскі № 259, вул. Усходняя, 83.

ЦЭНТРАЛЬНЫ РАЁН

Магазін № 10, вул. Асіпенкі, 2, т. 237-74-88.

Кіеўскі № 78, гасцініца "Юбілейная", пр. Машэрава, 19.

Кіеўскі № 187, гасцініца "Беларусь", вул. Старажоўская, 15.

ЗАВОДСКИ РАЁН

Магазін № 24, вул. Жыгуновіча, 31, т. 245-05-74.

Кіеўскі № 198, Эканамічны ўніверсітэт.

Кіеўскі № 209, прахадная "МАЗа", вул. Сацыялістычная, 2.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ: ПРАФАРЫЕНТАЦЫЯ

Прафесійная арыентацыя — сацыяльная, эканамічная катэгорыя. Няправільны выбар сферы працоўнай дзейнасці нараджае ў чалавека шмат асабістых праблем — нерэалізаваныя здольнасці, незадаволенасць жыццём. Адукацыя спецыялістаў каштуе дзяржаўных грошай, і перакваліфікацыя наносіць урон казне.

У 1987 годзе ў якасці эксперымента на Беларусі створаны цэнтры прафесійнай адукацыі ў Мінску, Гродне, Наваполацку. Цяпер ужо накоплены вопыт у гэтай галіне, існуюць банкі інфармацыі і пэўная матэрыяльная база для псіхафізічнай дыягностыкі асобы (аўдыё-, відэа-сродкі, распрацаваныя тэсты).

Але, па словах намесніка міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь Барыса Іванова, тры цэнтры на ўсю краіну — недасаткова. Сучасных метадык, якія змаглі б на пачатковай стадыі вызначыць інтарэсы маладых лю-

ЖАДАННІ І МАГЧЫМАСЦІ

дзей, мала. Сёння ў сярэдніх школах працуе каля 1679 педагогаў-псіхолагаў. Гэта ў два разы болей, чым у 1995 годзе. На іх таксама можна спадзявацца, як на прафарыентатараў. Хацелася б, канешне, каб такой працай былі ахоплены ўсе старшакласнікі. Стварэнне вучэбна-вытворчых камбінатаў і было крокам у гэтым накірунку. Усе вучні 9—11 класаў у школах Беларусі асвойваюць якую-небудзь працоўную спецыяльнасць. 40 працэнтаў выпускнікоў школ нават атрымліваюць пасведчанне па пэўнай прафесіі. Пасля чаго большасць з іх накіроўваецца ў вышэйшыя ці сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы, з лёгкасцю забыўшыся пра набытую спецыяльнасць. Прычына тут простая: атрымаць прафесію, да прыкладу, матальшчыцы ў Мінску проста. Але на такія спецыяль-

насці, як аператар ці праграміст ЭВМ, трапіць цяжка з-за абмежаванасці вакантных месцаў. У рэшце рэшт атрымліваецца, што выбар невялікі. Такім чынам, поўнасцю разлічваць на вучэбна-вытворчыя камбінаты не даводзіцца.

У кастрычніку 2000 года выйшла пастанова Савета Міністраў аб развіцці прафесійнай арыентацыі моладзі. Згодна з ёю, Мінскі гарадскі цэнтр прафарыентацыі ператвараецца ў Рэспубліканскі, а Гродзенскі — у абласны. Будзе створаны каардынацыйны савет, куды ўвойдуць прадстаўнікі дзяржаўных і грамадскіх структур. І галоўнае — пасля распрацоўкі доўгатэрміновай праграмы на яе павінны выдаткоўвацца грошы, якія падтрымаюць матэрыяльную базу цэнтраў і, магчыма, стануць падставой для стварэння новых.

Алена СПАСЮК.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

МІНСКІ ТРАКТАРНЫ ЗАВОД МЯРКУЕ ПАСТАВІЦЬ НА ВЫТВОРЧАСЦЬ НОВАЕ СЯМЕЙСТВА ТРАКТАРОЎ З ДЗЕВЯЦІ БАЗАВЫХ МАДЭЛЕЙ. Плануецца, што гэта будуць машыны магутнасцю да 250 конскіх сіл.

Вытворчасць першых чатырох мадэлей — "Беларусь-922" (90 конскіх сіл), "Беларусь-923" (90), "Беларусь-1222" (120 конскіх сіл), "Беларусь-1523" (150 конскіх сіл) — завод разлічвае пачаць з 2001-га года. Затым мяркуецца асвоіць серыйны выраб трактароў "Беларусь-2522" магутнасцю 250 конскіх сіл. Тэрміны пастаўкі на вытворчасць астатніх ба-

завых мадэлей будуць устаноўлены па выніках маркетынговых даследаванняў рынку трактароў.

Прадстаўнік прадпрыемства адзначае, што новае сямейства трактароў будзе адрознівацца камфортнымі ўмовамі працы для механізатара, высокім узроўнем эрганомікі, выкарыстаннем мадэрнізаваных вузлоў.

Алена РУДЗЬ.

БЕЛАВЕЖСКАЯ ПУШЧА БУДЗЕ АБ'ЯДНАНА. Можна здарыцца так, што ўжо ў самай недалёкай будучыні Белавежская пушча, капісцы падзелена паміж Бе-

ларуссю і Польшчай, стане першым у Еўропе раўнінным сухапутным трансгранічным біясферным запаведнікам.

Прынамсі, пагадненне аб пачатку работы па стварэнню такога запаведніка было дасягнута на нядаўна праведзенай у іспанскім горадзе Памплоне міжнароднай сустрэчы экспертаў з удзелам прадстаўнікоў ЮНЕСКА.

На думку спецыялістаў, гэта дасць штуршок развіццю сумеснай навукова-даследчай работы і больш эфектыўнай прыродаахоўнай дзейнасці ў запаведных лясах.

Іван КУКСА, БелТА.

МЕРКАВАННЕ

У 2001 годзе Беларускаму камітэту абароны міру споўніцца 50 год. У розныя часы яго ўзначальвалі Якуб Колас, Аркадзь Куляшоў, Іван Мележ, Пімен Панчанка, Іван Шамякін. Зараз гэта арганізацыя апынулася ў цяжкім фінансавым становішчы, але, нягледзячы на складаныя ўмовы, ёй удаецца працаваць на карысць беларускага народа. Чым займаецца камітэт міру сёння, якія праблемы вырашаліся і вырашаюцца, хто кіруе гэтай арганізацыяй? Пра гэта раскажаў цяперашні старшыня Іван КІРЫЧЭНКА.

ЛЁС

Па нацыянальнасці я — беларус. Месяца, дзе нарадзіўся, знаходзіцца на поўдні Беларусі, у чарнобыльскай зоне. Родную хату аддзяляе ад ядзернага рэактара 25 кіламетраў. Бацька мой загінуў у вайну, быў замучаны ў гестапа. Да гэтага часу не ведаю, дзе знаходзіцца яго магіла. Маці пасля чарнобыльскай трагедыі яшчэ пра жыла ва ўмовах радыяцыі тры гады і памерла.

Дзяцінства і юнацтва маё, як і многіх аднагодак, апалена вайною. Бадзянне па лясах, голад, холад і пастаянныя аблавы фашыстаў з аўчаркамі. У дадатак — цяжкія хваробы і страшэнны жах — вось галоўныя карціны з успамінаў тых гадоў. Да гэтага часу здзіўляюся, як застаўся жывым.

Вельмі складана было ў пасляваенныя гады, працаваў у калгасе з ранніх год. Так што цану міру ведаю не па кніжках.

БЕЛАРУСКИ

ПЯЦЬДЗЕСЯТ ГОД

Вось чаму лічу міратворчую дзейнасць сэнсам свайго жыцця. І калі ў гэтым плане нешта ўдаецца зрабіць, значыць, жыву не дарэмна.

Так складалася, што жыццёвая дарога зніталася мяне з межным турызмам. Яму прысвяціў каля 20 гадоў. У той час гэта была арганізацыя на ўзроўні рэспубліканскага міністэрства. 15 год быў членам калегіі гэтага ведамства. Аб'ехаў мноства краін, шмат чаго пабачыў. Атрымаў за актыўную працоўную і грамадскую дзейнасць 5 урадавых узнагарод. У 1987 годзе мне прапанавалі перайсці на пасаду першага намесніка ў Беларускаму камітэту абароны міру, і я згадзіўся. Узначальваў тады гэта арганізацыю Пімен Панчанка, затым Іван Шамякін. У 1995 годзе старшыней камітэта абралі мяне, а ў студзені 2000 года я быў выбраны на другі тэрмін. Сёння ў склад нашай арганізацыі ўваходзіць шмат выдатных грамадскіх дзеячаў, пісьменнікаў, навукоўцаў, удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі.

РЭХА ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ

Калі я прыйшоў на працу ў камітэт міру, амаль адразу, у 1988 годзе, была распачата праграма "Прымірэнне". У рамках яе мы сталі праводзіць Тыдні міру. Немцы самі

папрасілі нас, каб мы іх прынялі і далі магчымаць пакарацца перад беларускім народам. На той час арганізаваць гэта было складана, яшчэ не суціх боль па загінуўшых, заставалася шмат ветэранаў, якія не жадалі, каб немцы прыязджалі. Але мы здзейснілі гэты адказны праект. Разам з гасцамі пабывалі ў Хатыні — помніку спаленым вёскам, усклалі кветкі. Пасля, у час малебна ў царкве, немцы прасілі прабачэння ў нашага народа і далі слова, што будуць рабіць усё магчымае, каб такое не паўтарылася зноў. Паступова на Беларусі і ў Германіі Тыдні міру сталі традыцыйнымі.

2000 год быў адзначаны знамянальнай падзеяй — 55-годдзем Перамогі над фашысцкай Германіяй. Па запрашэнню камітэта міру ў нашу краіну прыехала дэлегацыя Зямлі Герсэн для ўдзелу ў Тыдні міру-2000. У склад дэлегацыі ўваходзілі пастары Евангелічнага Дэканата горада Гарскаўзэна. Праграма Тыдня прадугледжвала кантакты з грамадскасцю, сустрэчы ў сем'ях, наведванне прадпрыемстваў, культурную частку. Быў праведзены семінар "55 год ва ўмовах супрацоўніцтва і будавання Еўрапейскага дому". Але самай важнай асаблівасцю праграмы Тыдня быў Дзень Пам'яці. У гэты дзень удзельнікі наведвалі Хатынь, дзе быў

АПРАНАЕ "НАДЗЕЯ"

Раман КАБЯК.

Прадукцыя АТ брэсцкай швейнай фірмы "Надзея" — гэта адзенне для дзяўчынак ад ясельнага да падлеткавага ўзросту, якое ўключае ў сябе сезонныя калекцыі, вопратку для школы, для ўрачыстых выпадкаў. Болей за 300 мадэлей кожны год асвойваюць швейнікі. Цеснае супрацоўніцтва ў фірме з заказчыкамі з Нідэрландаў і Германіі.

На прадпрыемстве існуе эксперыментальная лабараторыя, дзе дызайнеры ствараюць і свае аўтарскія калекцыі, мадэлі з якіх затым ставяцца на патак. Дызайнеры эксперыментальнай лабараторыі АТ "Надзея" — лаўрэат конкурсу "Белая амфара 2000" Алена КУРЫЛЮК і ўдзельніца конкурсу "Белая амфара 2000" Святлана НОВІКАВА (на здымку).

ЗДАРЭННІ

У МІНУЛЫМ ГОДЗЕ БЕЛАРУС-КІЯ ПАГРАНІЧНІКІ ЗАТРЫМАЛІ БОЛЬШ ЗА 600 НЕЛЕГАЛЬНЫХ МІГРАНТАЎ. Большасць з іх — грамадзяне дзяржаў Азіі і Афрыкі, якія спрабавалі транзітам праз Беларусь трапіць у краіны Заходняй Еўропы.

Па даных Дзяржкамітэта пагранічных войскаў Беларусі, у 1999 годзе было затрымана і дэпартавана больш за 700, а ў 1998 — каля 1300 нелегальных мігрантаў.

У пагранічным ведамстве лічаць, што адной з прычын зніжэння колькасці нелегальных мігрантаў, якія жадаюць пранікнуць у

Еўропу праз Беларусь, стала затрыманне больш за 30 чалавек, у тым ліку грамадзян Беларусі — арганізатараў "крымінальнага бізнесу" па транзіту мігрантаў.

Як паведаміў намеснік старшыні Дзяржкамітэта пагранічных войскаў Мікалай Кохан, па "экспертных ацэнках", зараз на тэрыторыі Беларусі знаходзіцца каля 120—150 тысяч незаконных мігрантаў. У той жа час, па ацэнках расійскага боку, колькасць незаконных мігрантаў, якія знаходзяцца на тэрыторыі, прылеглай да Беларусі, складае каля паўтара мільёна, сказаў М. Кохан. На Украіне колькасць "нелега-

лаў" складае, па яго словах, каля 600 тысяч.

Намеснік старшыні пагранічнага ведамства перакананы, што ўвядзенне Польшчай у 2001 годзе візавага рэжыму з некаторымі дзяржавамі СНД і далёкага замежжа, у прыватнасці з Манголіяй, створыць напружанасць для Беларусі. Ён не выключае, што колькасць незаконных мігрантаў, якія спрабуюць трапіць у краіны Захаду праз тэрыторыю рэспублікі, узрасце, таму што другі і дзевяты асноўныя транспартныя калідоры праходзяць праз Беларусь.

Алена РУДЗЬ.

АФІЦЫЙНА

З 1 СТУДЗЕНЯ 2001 ГОДА У КРАІНЕ ЎСТУПІЛІ У ДЗЕЙННЕ НОВЫЯ КРЫМІНАЛЬНЫ, КРЫМІНАЛЬНА-ПРАЦЭСУАЛЬНЫ І КРЫМІНАЛЬНА-ВЫКАНАВУЧЫ КОДЭКСЫ

Дэмакратызацыя крымінальна-заканадаўства ў Беларусі атрымала далейшае развіццё. За шэсць гаў да надыходу новага 2001 года ў рэзідэнцыі кіраўніка дзяржавы адбылася нарада, у якой прынялі ўдзел кіраўнікі Вярхоўнага і Канстытуцыйнага суду, пракуратуры, Міністэрства ўнутраных спраў, Міністэрства юстыцыі, Адміністрацыі Прэзідэнта. Вынікам нарады стала ўвядзенне ў дзеянне з 1 студзеня 2001 года трох найважнейшых дакументаў крымінальнага заканадаўства: Крымінальнага, Крымінальна-працэсуальнага, Крымінальна-выканаўчага кодэксаў.

Адкрываючы нараду, кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка растлумачыў прычыну, якая не дае магчымасці стрымліваць або адкладваць на больш позні тэрмін прыняцце гэтых найважнейшых дакументаў. На яго думку, кодэкс закрэпачаюць інтарэсы і лёсы тысяч людзей, бо

яны накіраваны на далейшую абарону правоў чалавека і адрозніваюцца ад ранейшых кодэксаў дэмакратычнасцю і гуманнасцю ў адносінах да тых, хто ўчыніў не вельмі цяжкія злачынствы. Па ацэнках юрыстаў, падрыхтаваны кодэкс адпавядае стандартам вядучых еўрапейскіх дзяржаў і з'яўляецца ледзь не самымі дэмакратычнымі ў краінах СНД.

Начальнік галоўнага дзяржаўна-прававога ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Віктар Галаванаў назваў гэтыя кодэкс больш дэмакратычнымі, больш ліберальнымі, чым ранейшыя. За шэраг учыненых злачынстваў яны прадугледжваюць меншую меру пакарання. Аднак палітэкама не будзе, падрэсплі ён пры гэтым.

Літаральна з першых дзён новага года судовыя органы пачнуць перагляд значнай колькасці крымінальных спраў, бо па Канстытуцыі краіны законы, якія

змякчаюць адказнасць, маюць зваротную сілу, а кіраўнік дзяржавы ўжо даручыў праваахоўным органам прыняць усе неабходныя меры, каб гэтыя кодэкс запрацавалі і абаранялі рэальна правы і свабоды нашых грамадзян.

Працэс падрыхтоўкі новых кодэксаў цяжка назваць простым, бо іх увядзенне запатрабавала дэталёвай прапрацоўкі, а таксама перабудовы дзейнасці ўсёй судовай сістэмы і органаў пракуратуры. Аднак Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка пайшоў на гэты крок, адзначыў В. Галаванаў, таму што любая затрымка з увядзеннем новых кодэксаў закранае інтарэсы і лёсы 25—26 тысяч людзей, якія ўчынілі не вельмі цяжкія злачынствы і знаходзяцца сёння ў папраўча-працоўных калоніях. У выніку ўсе прапановы аб адтэрміноўцы або аб пазтапным увядзенні кодэксаў былі адхілены. З 1 студзеня 2001 года яны ўступілі ў законную сілу.

Віктар ШЫМОЛІН, БелТА.

КАМІТЭТ МІРУ:

САДЗЕЙНІЧАННЯ ГРАМАДСТВУ

праведзены мітынг і ўскладзены кветкі да Вечнага агню. Затым нашым гасцям упершыню была прадстаўлена магчымасць ускласці кветкі і публічна ўшанаваць памяць нямецкіх салдат. Гэтая працэдура праходзіла на могілках у пасёлку Тарасава Мінскага раёна.

Галоўная мэта такіх акцый — аб'яднанне намаганняў па захове міру і бяспекі ў Еўропе.

ЧАРНОБЫЛЬСКІЯ ПРАБЛЕМЫ

Камітэт міру адным з першых узняў праблему Чарнобыля. Нагадаю: у 1989 годзе ў Беларусі была вельмі напружаная абстаноўка. Дзяржава за тры гады не дала дакладнага адказу, што адбылося ў Чарнобылі. Людзі не маглі больш чакаць, яны выйшлі на вуліцы. Тады мы праявілі ініцыятыву і зрабілі зварот да свету аб дапамозе. І нас пачулі. Урад з палёгкай прыняў гэты паведамленне. У ААН на сесіі пастаяннага прадстаўніцтва Беларусі ў Нью-Йорку агучыла наш пакет, урадавага не было. У хуткім часе Беларусь пачала атрымліваць дапамогу. Нас пачулі шэсць арганізацый, сярод іх Руская праваслаўная царква, Чырвоны Крыж і іншыя. Адгукнуліся ЗША, Аўстралія, Германія. Дзяржаўныя структуры не мелі да гэтага ніякага дачынення. Самае галоўнае, што мы здолелі падняць праблему, падтрымаць людзей. Мы і зараз не застаемся ў баку ад гэтай праблемы: кожны год вывозім за мяжу на адпачынак дзяцей, што пацярпелі ад аварыі, у Аксакаўшчыне пабудавалі цэнтр псіхала-

гічнай разгрузкі, які існуе і зараз, маем дачыненне да дзіцячага цэнтра "Надзея" ў Вілейцы.

МІР І СУЧАСНАСЦЬ

У цэлым на Еўрапейскім кантыненте нестабільная абстаноўка. Застаецца неўрэгуляваная сітуацыя ў Косаве і Югаславіі. У Расіі ідзе вайна, штодня гінуць людзі. Да гэтага дададзім трагедыю ў выніку катастроф і тэрарызму.

Не праходзіць і дня без паведамленняў аб прымяненні насілля і новых чалавечых ахвярах. У барацьбе за стабільнасць у любым грамадстве неабходны актыўная жыццёвая пазіцыя і грамадзянская смеласць.

ЦЯЖКАСЦІ

У верасні 1987 года Беларускаму камітэту міру было прысвоена ганаровае званне Пасланец міру ААН. Да распаду СССР наша дзейнасць фінансавалася створаным для гэтых мэт Фондам міру. Аднак з пачатку 1993 года ён спыніў выдзяленне сродкаў, а пры падзеле грошай камітэт не атрымаў ніводнага рубля.

За гады свайго існавання камітэт міру з бюджэту рэспублікі ніякіх сродкаў не атрымліваў і пастаянных крыніц фінансавання не мае. Зараз, напрыклад, мы існуем за кошт таго, што нам выдзяляюць разавыя ахвяраванні некаторых прадпрыемстваў, фірмы, калгасы. Але сумы вельмі незначныя. Тым не менш... Каля 70 чалавек інвалідаў-афганцаў з

дапамогаю Беларускага камітэта міру былі накіраваны на Кубу для пратэставання і ў поўным сэнсе пастаўлены на ногі.

Упэўнены, што дзейнасць камітэта ў цяперашні час з'яўляецца як ніколі актуальнай і накіравана перш за ўсё на аб'яднанне намаганняў па захаванню грамадзянскага міру і нацыянальнай згоды ў нашым грамадстве, стварэнне бяз'ядзернага свету, захаванне суверэнітэту і бяспекі маладой дзяржавы, абарону правоў грамадзян, паглыбленне ўзаемаразумення і даверу паміж народамі шляхам дыялога і развіцця народнай дыпламатыі.

Аднак сёння мы вымушаны адмаўляцца ад шматлікіх запрашэнняў на міжнародныя форумы, дзе быў бы пачуты голас Беларусі. Ізноў жа, з-за недахопу сродкаў. А ў нас столькі новых ідэй, задум, праектаў...

На мой погляд, такія арганізацыі, як камітэт абароны міру, — капітал для дзяржавы. Ён разам з іншымі арганізацыямі зарэкамендаваў сябе дзесяцігоддзямі, а таму мае права спадзявацца на падтрымку дзяржавы.

ПАСЛЯСЛОЎЕ

Адыходзячы век быў векам вялізных дасягненняў ва ўсіх галінах жыццядзейнасці чалавека. Але з пазіцыяй міратворчых у адыходзячым стагоддзі на чалавецтва выпала вельмі многа трагічных узрушэнняў і катастроф. Наш беларускі народ перажыў наступствы дзвюх сусветных войнаў, рэвалюцый і грамадзянскай вайны, палітычных рэпрэсій і канфліктаў. Але ніколі па віне Беларусі яны не пачыналіся, а самыя цяжкія наступствы адчувалі нашы людзі...

Запісаў Павел САМЕЦ.

ЗАПРАШАЕ "ГАЛЕРЭЯ ВІН"

БелТА.

Незвычайны для Беларусі магазін-бар пад назвай "Галерэя він" ёсць у Мінску. Тут пакупнік можа пакаштаваць любое віно без нацэнкі і выбраць пакупку

па густу. У магазіне-бары прадстаўлена каля 80 відаў він — ад звычайных сухіх да ігрыстых калекцыйных — з вінаграднікаў многіх краін свету.

АГРАНОМ З "МАЯКА"

Па заканчэнні Лунінецкага сельскагаспадарчага вучылішча, а затым Жыліцкага сельскагаспадарчага тэхнікума прайшла працаваць у аграфірма "Маяк" Лунінецкага раёна Наталля Папова. Малады аграном спрабуе свае сілы на вырошчванні агародніны, на чым спецыялізуецца гаспадарка.

Фота Рамана КАБЯКА.

ГОД ЗМЯІ? ГЭТА НЕ СТРАШНА.

Гледзячы, як паводзіць сябе з пітонам выхавальніца інтэрната Дзятлаўскай школы № 2 Аксана ЖЫЎКО (на здымку), можна падумаць, што для яе гэта звычайная справа. І, тым не менш, як і для

большасці жыхароў Дзятлава, магчымасць пазабаўляцца з экзатычнымі жывёламі ў яе з'явілася толькі з прыездам на гастролі тэрарыума.

Фота Наталлі АБЛАЖЭЙ.

ПАДАРОЖЖА ПА МІНСКУ

БелТА.

Адміністрацыйны корпус кампаніі "Белтэлекам".

АСОБА

— Такім чынам, вы прыступілі да стварэння фільма ў стылістыцы «народнае кіно», ці «кіно для народа»...

— Як гаварыў мой знакаміты знаёмы Яўген Глебаў, ёсць народ, а ёсць людзі. Дык вось, я рабіў фільмы не для абстрактнага народа, прадмета спекуляцый і жупела, а для нармальных людзей. І мэта простая: за свае грошы глядач павінен атрымаць прадукт у выглядзе станоўчых эмоцый, цёплых, нястрэсавых хваляванняў, смеху і адпачынку. Крытэрыі тут прымяняю такія: мой фільм павінен прыносіць задавальненне, быць зразумелым і абсалютна прымальным і для майго сына, і для маёй маці. Каб яны разам глядзелі фільм і не адчувалі ніякіх нязручнасцей. Фільм паказваў у піянерлагеры — дзеці хахаталі ад душы, дзякавалі. Паказваў і ветэранам — таксама павесяліліся.

— Помню прызнанне кінаакцёра і рэжысёра Ралана Быкава: «Я шчаслівы чалавек, таму што маю магчымасць усё жыццё гуляць у самых дарагія і цікавыя цацкі, і мне яшчэ за гэта плацяць грошы». Стварэнне карціны для вас — гэта цяжкая праца ці задавальненне?

— Гэта праца, цяжкасці якой я не адчуваю, таму што яна прыносіць задавальненне. Я імкнуся зрабіць так, каб і групе было весела і радасна працаваць, таму што гэтай энергіяй радасці прапітваецца плёнка, праз якую дзея выпіваецца на экран. Мы здымалі так, каб ва ўсім фільме не было ніводнага кадра з адмоўнай энергіяй, ні крыві, ні насілля, каб нічога не забруджвала свядомасць людзей. Я прааналізаваў і зразумеў, што ўсе найлепшыя камедыі рабіліся па гэтым прынцыпу: і «Вясёлыя хлопцы», і «Брыльянтавая рука», і «Каўказская нявольніца». Вось на такім фільме можна паставіць зялёную кропку — знак «экалагічна чысты прадукт». На жаль, расійскае кіно апошніх гадоў адышло ад гэтых прынцыпаў. «Нацыянальнае палаванне» або «Рыбалка» — для мяне не надта кіно.

— «Экалагічна» чысты рэжысёр. «Стэрыльны» гумарыст. А як вы ставіцеся да такіх гігантаў кінаіндустрыі, як Феліні, Бергман, Таркоўскі?

— Адносіны да сур'ёзнага кіно ў мяне падобныя на мае адносіны да жывалісы. Я люблю Рафаэля, Бацічэлі, Леанарда, Рэмбранта, «галандцаў». А мадэрнізм, постмадэрнізм, кубізм, абстракцыянізм і ўсе новыя «ізмы», якія бы сцяглі з гучнымі імёнамі яны ні неслі — ці то Пікасо, Далі — да іх я абіякаваў. Так і ў кіно. Мае любімыя рэжысёры — Таркоўскі, Гайдай, Зямекіс. Паважаю класікаў. Гэта стаўпы, на якіх трымаецца ўсё лепшае сусветнае кіно. А «авангард», «новае кіно», «паралельнае кіно» і іншае «эксперыментатарства» — не па мне. А я «неразумны» і здымаю «неразумнае» кіно. І

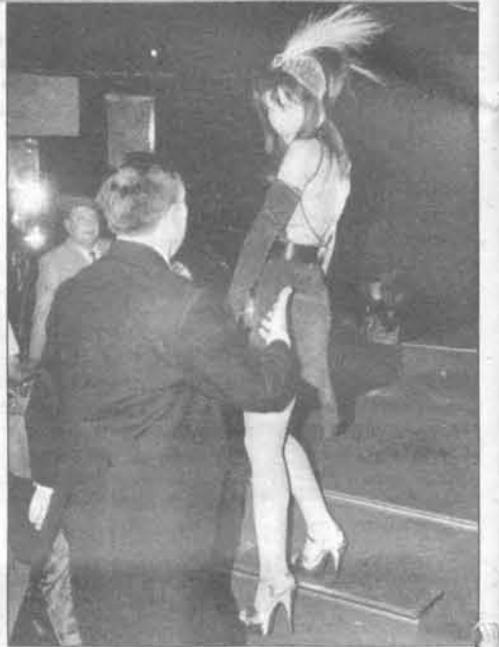
Заканчэнне. Пачатак у № 1.

Гайдай здымае такое ж кіно, і Чаплін. А іх глядзюць не адзін дзесятак гадоў, і яшчэ будуць глядзець. Спадзяюся, «Армію выратавання» таксама будуць глядзець доўга, таму што «экалагічна чысты гумар», свабодны ад палітычных прадзятасцей і «злобы дзённасці», як віно, не старэе, а даспявае. Я ў школьныя гады пяць разоў глядзеў «Сталкера» і пяць разоў «Фантасма», гэта былі мае любімыя фільмы. Здавалася б, што агульнага? Але агульнае ёсць. Гэта класічная зразумелая кінамова, выбудаваная драматургія. «Сталкер» — не эксперыментатарства. Гэта геніяльна зняты Вадзімам Юсавым і цудоўна «сбраны» Андрэем Таркоўскім цудоўны фільм, любімы і зразумелы глядачам. У мяне такі густ. Я вырас на творчасці Аляк-

ча, рэжысёра «Трох мушкетэраў»: «Пасля трэцяга фільма крытыкі пачынаюць нарэшце пісаць пра вас добра, прыкладна так: «Ён зняў тры фільмы, але першы быў значна лепшы...» Так што наконт свайго першага фільма я не чакаю ад крытыкаў нічога добрага, але ў мяне наперадзе яшчэ два фільмы. Паглядзім.

— Спалучэнне вельмі сур'ёзнай працы кіраўніка аднаго з найбуйнейшых банкаў Беларусі з не менш цяжкай працай рэжысёра-пастаноўшчыка, саўтара, прадзюсера, уладальніка сваёй відэа- і аўдыястудыі, кіраванне ўсім гэтым, тварэнне

маецца цукерачнай паперкай, шушукацца з суседам, а то і наогул пойдзе. Захараў з секундамерам вылічыў гэтую «сёмую хвіліну». Чаго тут больш? А хітрасць у тым, што «запад душы» ў выглядзе «бомбачкі», або «гэга», або нечага яшчэ трэба «правярыць алгебрай» і падаць глядачу ў патрэбны час у патрэбным месцы. Я для сябе вылічыў іншую лічбу — 90 хвілін. Што такое «90»? Гэта 30 па

ІНТЭРВ'Ю

З «ДЖЫНАМ» З «БАНКІ»

сандрава, Гайдая, Таркоўскага, Спілберга. Такое ж кіно хацеў бы і сам «майстраваць».

— Ці ёсць агульнае ў дзейнасці ўдзельнікаў банкаў і здольнага рэжысёра?

— Калі размова пра мяне, то агульнае тут тое, што я любую справу не люблю рабіць дрэнна. Стараюся рабіць добра і з задавальненнем. Мне падабаецца, як банкіру, прыдумваць тэхналогію, распрацоўваць якую-небудзь новую фінансавую паслугу, рабіць так, каб мой банк быў ва ўсіх сэнсах надзейным, перспектывным прадпрыемствам. Літаральна два гады назад і ў Расіі, і ў нас шмат банкаўскіх структур «рассыпалася». Наш выжыў, таму што мы некаторыя рэчы прадбачылі, нейкія «вывелі па прагнозах». Тое ж самае і ў кіно. Я раблю кіно не хутка, але старанна. У нас толькі мантаж заняў каля года: было шэсць мантажных варыянтаў. У Празе, дзе мы працялялі і друкавалі плёнку, усіх замучылі, дабіваючыся такога светлавога рашэння, якое хацелі, — прымушалі іх перарабляць некалькі разоў, яны прызналіся, што ніхто ад іх не дабіваўся такой якасці «карцінкі». Нядаўна прачытаў у Юнгвальда Хількеві-

— ці не занадта вялікая нагрузка для вашага, хаця і спартыўнага, арганізма?

— Згодны, нагрузкі сур'ёзныя. Многія такога роду «стрэсы» здымаюць у парылцы, на прыродзе, на Канарах і Гаваях. Нехта на горных лыжах катаецца, нехта пускаецца «ва ўсе цяжкія». У мяне крыху па-іншаму. Я ўвесь свой адпачынак праводжу тут, у Мінску, займаюся сваёй любімай справай так, каб да канца адпачынку ў мяне быў вынік — тэлеперадача, фільм або магнітаальбом, або ўсё гэта разам.

— Чаго больш у вашай працы над фільмам — «запалу душы» або «халаду розуму»?

— Марк Захараў гаворыць, што, калі на сёмай хвіліне глядач не зрагаваў на «закладзеную бомбу», значыць, спектакль, або фільм праваліўся. Калі глядач не ўдалося «зачапіць», ён пачне круціцца, ша-

30. А што такое «30»? Гэта 3 па 10. Вось гэтая траічнасць, яна як з магіі лічбаў: «Бог любіць тройцу», «Трыадзінства», трохчасткавая форма музычных твораў, трыпціх у жывалісе і гэтак далей.

— Якія яшчэ добрыя лічбы ўдзельнічаюць у вашых планах?

— Лічба сем. Добрая лічба. Я хачу зняць сем фільмаў. Магчыма, гэтага дастаткова за жыццё, далей, мне здаецца, трэба што-небудзь мяняць.

— І што ж будзе пасля сямі фільмаў?

— Або футбол, або тэатр. У мяне ёсць распрацаваная тэхналогія, як зрабіць зборную Беларусі чэмпіёнам Еўропы. Я мог

была апошняй, не кідайце гэтую справу».

— Што ж, трэба слухацца старэйшых.

— Вымушаны. Я ж працую для людзей.

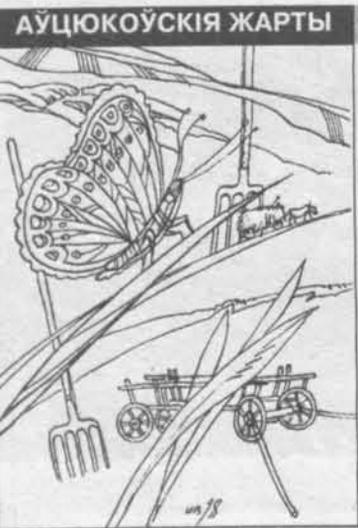
ЗАМЕСТ ЭПІЛОГА

І яшчэ. Ад назвы фільма «Армія выратавання» на мяне павяла нечым сакральным. Ведаецца, калі верыць больш няма ў што, то застаецца надзея на цуд. І гэты заканамерны цуд паўляецца з экрана, дзе адбываюцца фантастычныя немагчымыя, але такія знаёмыя дзеянні, што народ становіцца ў чэргі па 150 чалавек на беларускі фільм у касу мінскага кінатэатра «Цэнтральны». Такого не было вельмі даўно. Ці не ёсць гэта надзея на тое, што беларускі нацыянальны кінематограф знойдзе сябе?

Цуд бывае. Фанатычнае захапленне гукам вымусіла выдатнага гукааператара Уладзіміра Галаўніцкага засесці за тэхнічную літаратуру, падлічыць свае магчымасці і стварыць уласную гукавую студыю. Гэта было ў «эпоху самастойных студыяў», якія ўзначальвалі розныя прызнаныя дзеячы нашага кіно. На сённяшні дзень з тузіна такіх студыяў засталіся адзінкі. Але лепшую па гукі студыю Галаўніцкага і яго аднадушца Шункевіча ведаюць і карыстаюцца яе паслугамі ўсе прафесіяналы і Беларусі, і іншых краін, якія паважаюць сябе. Ёсць і «хлопцы з вуліцы», якіх называюць некаторыя мае калегі. Але студыя «Ірэал» Уладзіміра Янкоўскага, або «сам па сабе» Ігар Пашкевіч з яго цудоўнымі кліпамі, або «Крыніца» Аляксандра Шавялевіча, на мой погляд, дыхаюць у карак і просяцца ў наша вялікае кіно. А гэта ўсё — адно пакаленне. І, дзякуй Богу, не згубленае.

Дзмітрый МІХЛЕЕУ.

НА ЗДЫМКАХ: Яўген КРАЎЦОЎ імкнецца, каб у час работы над кінакарцінай усе працавалі з задавальненнем.

ЗАБРОДЦЫ І ЗАПОЛЬЦЫ

Калі ехаць па шашы Гомель — Калінкавічы, то міжволі прыкмеціш два паказальнікі. Справа — вёска Малыя Аўцюкі, злева — вялікія Аўцюкі.

Першы жарт: Малыя Аўцюкі большыя за Вялікія на 166 двароў.

Малааўцюкоўцаў называюць забродцамі. Перад іх вёскай быў некалі вялікі брод, забалочаная мясціна ракі Закаванка.

Вялікааўцюкоўцаў называюць запольцамі. Перад іх вёс-

кай — шырокае поле, а за ім — адзінае дрэўца.

У Малых Аўцюках у 1870 годзе было 90 двароў, праз сто гадоў — 547 і 1 802 аўцюкоўцы.

У Вялікіх Аўцюках у тым жа годзе было 108 двароў, праз сто гадоў — 381 і 1 693 аўцюкоўцы.

Хочам, каб кожны з іх раскажаў свой жарт ці папкаўся.

АДКУЛЬ НАЗВА?

Дзяды так казалі. Колісь два браты былі на катарзе, мо ў Сібіры дзе-небудзь. У заключэн-

ні, у няволі сядзелі. За што? А хто ж ведае, нечым некаму не падладзілі.

Аднойчы ўцяклі браты з той катаргі. Ішлі, ішлі дый забрылі ў нашы мясціны. Пачалі сяліцца.

Адзін, каторы вялікі, старэйшы, аблюбаваў сабе месца для селішча за полем. Стаў запольцам. А як вёска ўтварылася, то назвалі яе ў гонар уцекача — Вялікімі Аўцюкамі.

Другі, каторы малы, маладзейшы, выбраў сабе месца для селішча за бродам, за балотам. Стаў забродцам. А як вёска ўтварылася, то назвалі яе ў гонар мапога

ўцекача — Малымі Аўцюкамі. Відаць, яны ўсім хваліліся: «А я — уцок!»

Вось і жывуць тут аўцюкоўцы, нашчадкі братоў-катаржан.

КОНСКИ УПРАЎЛЯЮЧЫ

Аўцюковец паехаў у раён узяць патрэбную даведку. У яго пытаюцца:

— Кім працуеш?

— Упраўляючым!

— У вас жа калгас. Кім упраўляеш?

— Канём...

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА «ЖЫЦЦЁ І ВЕРА»

Над ранішнім горадам льецца залатым перазвонам чыстая, прыгожая мелодыя звонаў, якая закранае сэрца нечым невытлумачальным.

Званы спрадвечна звязаны з гласам Бога, які чуваць на Зямлі, — дзеліцца патаемным Аляксандр Малиноўскі, званар мінскага храма ў гонар іконы Божай маці «Усіх тужлівых Радасці», — па сабе ведаю. Смуткам, раздражненнем адгукваюцца яны ў зной, грэшнай душы, і толькі ў душах веруючых царкоўныя званы нараджаюць светлы і радасны настрой.

Кожны раз Аляксандр крыху хвалюецца, калі падымаецца на званицю. І радуецца, што мае дачыненне да таго вечнага і чыстага, што атрымліваюць людзі ў храме. У праваслаўнай веры ён сам знайшоў апору, а маральную падтрымку чэрпае ў мелодыі звонаў, якую ён называе «малітвай у бронзе». Званіца Малиноўскага навучыла будучая жонка Алена. Мелодыя, што нараджалася ў яе — своеасабліва, жаночая, трапяткая, заўсёды здзіўляла Аляксандра і збірала ў храм шмат людзей. Цяпер Алена выходзіць да дачкі і вельмі сумуе па звонах. Заспакойвае толькі тое, што іх сярэбранымі галасамі кіруюць чупля рукі мужа.

...Званы нецярпліва дрыжаць ад лёгкага дакранання. Чакаюць не дачакаюцца імгнення, калі разальцецца над горадам урачысты перазвон. Адзін звон самы вялікі на званицы храма, поруч — меншыя. Яны старага ліцця, дарэвалюцыйныя.

— А вось гэты, выгачаны, — паказвае Малиноўскі, — жабракі знайшлі на сметніку і прынеслі ў храм. Спачатку я быў расчараваны яго «голосам»: ён дысціраваў з астатнімі. А цяпер усё па-іншаму: у знаходкі «праэзаўся» высокі голас. Звон як бы падкрэслівае ўзвышанасць і прыгажосць ранішняй мелодыі і адцяняе зорную россып вячэрняй. Гукі заміраюць і адраджаюцца; і душа ўслед за імі імкнецца ў вышыню...

У Аляксандра Малиноўскага шлях да праваслаўя аказаўся звільстым. Былы кінаператар, удачлівы акцёр і рэжысёр, ён у адзін цудоўны дзень рэзка змяніў сваё жыццё і пайшоў служыць вяртаўніком у царкву.

— Не так даўно я прачытаў гутарку прападобнага Серафіма Сароўскага са служкам Матавілавым. І там я пазнаў сэнс таго, для чаго мы, людзі, нараджаемся і ў чым сэнс нашага жыцця — у здабыванні Духа Святога. І толькі вера дала мне ўсведомленне гэтага сэнсу майго жыцця, — расказвае Аляксандр. — Наогул, як тэатральны акцёр і рэжысёр, я прыйшоў да высновы, што

тэатр — гэта гульня пачуццяў. І ўся сістэма тэатра, ды і кіно таксама, накіравана на тое, каб апісаць пачуццё. А гэта не ўсякая душа можа вытрымаць. Адчуў маральны холад ад гэтага і я. Пасля поспеху ад пастаноўкі дзіцячага спектакля да мяне ў душу прыйшла ўпэўненасць: «Я геній!» Тут я проста фізічна адчуў такую спустошанасць, быццам унутры з мяне ўсё дасталі. Гэта быў цяжкі настрой. Тады я і падумаў пра Бога. Гэта стала пачаткам майго выратавання.

Першую сваю сустрэчу са званамі ніколі не забуду. Я тады знаходзіўся ў адным з беларускіх манастыроў, быў моцна прыгнечаны. Настаяцель папрасіў званага ўзяць мяне на за-

ноўскага мара — адкрыць у Мінску школу званагоў. Нямала ўпартасці, кемлівасці і ўмення пераконваць спатрэбілася Аляксандру, перш чым яго мара спраўдзілася. Многія адкрыта здзіўляліся такой задуме: а ці варта наогул вучыць званагоў? Проста лезь на званицю, надзявай спецыяльную шапку, каб не аглухнуць, і звані, колькі ёсць моцы. Але Малиноўскі адстаяў сваю ідэю. І вось у храмавым комплексе ў гонар іконы Божай Маці «Усіх тужлівых Радасці» 26 студзеня 2000 года ўпершыню ў гісторыі Беларусі адкрыла дзверы школа званагоў. Аляксандр Малиноўскі стаў яе дырэктарам.

Адкрыццё школы блаславіў і асвяціў дзесяць вучэбных звонаў

атрымалі дыпломы і раз'ехаліся па краіне.

— Вядома, за такі кароткі тэрмін авалодаць звонарным майстэрствам нельга, — гаворыць Аляксандр. — Гэтаму трэба вучыцца ўсё жыццё. З кожным днём, з кожным гукам адкрываецца нешта новае, раней невядомае. У праваслаўі так складалася, што звонар — звон — званиця — гэта тры гарманічныя часткі аднаго цэлага, ад якога і залежыць перазвон. Ён удасканалваецца толькі з малітвай, якая і ёсць сродка зносіна з Богам. Таму чалавек звоніць не рукамі, нагамі і розумам, а сэрцам, душой, духам. Вось чаму не існуе двух падобных звонагоў. Той жа самы чалавек, звон,

ЦАРСКАЯ ГЭТА СПРАВА — БІЦЬ У ЗВАНІ

ніцу, калі зразумеў мой настрой...

Потым была Масква і вучоба ў цэнтры звонагоў пры храме свяціцеля Мікалая, стажыроўка ў прыходах Растова Вялікага. Нечаканым падарункам лёсу для Малиноўскага аказалася і тое, што яго настаўнікам стаў вядомы патрыярх званар Ігар Канавалаў. «Званар — гэта не прафесія і нават не прызванне, а дар Божы, — павучаў ён вучня. — У нашай справе недастаткова добрым музыкантам, неабходна быць яшчэ і глыбока веруючым чалавекам. Бо першая задача званага — выклікаць у людзей думкі пра Бога, пра сваё жыццё, пра нягоды. Бо кожны чалавек, надзелены нейкімі талентамі — мастака, музыканта, іканалісца, званага — у выніку свайго творчага шляху і пошуку прыходзіць да думкі пра стварэнне твора мастацтва, які праслаўляе Творцу. Менавіта для гэтай мэты і створаны чалавек, які істота разумная, як падабенства Божэ».

Пасля вяртання на радзіму зарадзілася ў Аляксандра Мали-

Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі Філарэт. Ён першым ударыў у звон і запрасіў: «А цяпер кожны, хто знаходзіцца ў храме, таксама можа ўдарыць у звон, але толькі адзін раз!» Тут жа храм напоўніўся цудоўным перазвонам: усё — і прыхаджане, і гасці, і царкоўныя служкі — сталі ў чаргу да вучэбнай званицы, якую пабудавалі на ахвяраванні веруючых. Чароўныя гэта былі гукі — настройныя, але радасныя, як і прасветленыя твары людзей, якім пашчасціла дакрануцца да «звоннай іконы» — так паважліва ў народзе называюць званы.

У школе званагоў вучыцца аказалася няпроста. Акрамя кампаналогі — навукі пра званы, яе слухачы вывучаюць гісторыю праваслаўнай царквы, царкоўна-славянскую мову, катэхізіс, асновы тэорыі музыкі, а таксама падарожнічаюць па краіне, слухаюць рознае гучанне звонагоў у храмах і манастырах. А праз паўгода першыя выпускнікі школы паспяхова здалі экзамены,

званіца, канва і рытмічны малюнак, а варыяцыі ўсё роўна будуць рознымі. Вось чаму званы не іграюць, а сляваюць, бо іх звон — гэта малітва душы.

Гавораць, к гадам 60 прафесійных званагоў зусім губляюць слых. Аднак гэта не пахопае жадаючых прысвяціць сябе такой незвычайнай прафесіі. Зараз на Беларусі болей за тысячы праваслаўных прыходаў, і кожнаму патрэбна свая званиця. Так што без працы будучыя званагоў не застануцца.

...Роўна 10 хвілін цянецца па буднях ранішні і вячэрні перазвон. Па выхадных і святочных днях яны гучаць даўжэй і больш урачыста. Пад іх гукі міжвольна настройваешся на філасофскі лад: як у гэтым свеце ўсё ўзаемазвязана! Час раскідвання камянеў змяняецца часам іх збірання, час крыўд — часам даравання, час страт — часам надзей. А таму не трэба пытацца, пра што звон. Важна, што ён гучыць і людзі чуюць!

Валянціна БЛАГАВЕШЧАНСКАЯ.

У ГРОДНЕ ЗАВЕРШАНА РЭСТАЎРАЦЫЯ СВЯТА-ПАКРОЎСКАГА КАФЕДРАЛЬНАГА САБОРА

Па словах старшыні Гродзенскага гарвыканкама Анатоля Пашкевіча, на працягу паўгода былі адрэстаўраваны фасад будынка, тры алтары, званиця, многія іконы.

Рэстаўрацыйныя працы праведзены за кошт сродкаў гарвыканкама, прадпрыемстваў горада і ахвяраванняў прыхаджан.

Як зазначыла старшыня прыходскага савета сабора Марыя Яфімава — адзіная ў Беларусі жанчына, якая мае дзве ўзнагароды праваслаўнай царквы: ордэны роўнаапостальнай Вольгі і прападобнага Сяргія Раданежскага, — усе асноўныя працы ў храме былі завершаны да прыезду ў Гродна кіраўніка Беларускай праваслаўнай царквы Мітрапаліта Філарэта.

У ГОМЕЛІ СУДОМ АПРАЎДАНЫ ГРАМАДЗЯНІН, ЯКІ ЎХІЛЯўСА АД СЛУЖБЫ У РАДАХ УЗБРОЕННЫХ СІЛ

Першы прэзэдэнт апраўдальнага Судовага прыговору на Гомельшчыне ў адносінах да грамадзяніна, які ўхіляўся ад службы ў Беларускіх Узброеных Сілах, аб'яўлены судом Чыгуначнага раёна Гомеля.

Рашэнне прынята на падставе Канстытуцыі Беларусі і заканадаўства аб усеагульным ваінскім абавязку. Судом было ўлічана, што грамадзянін шэсць гадоў з'яўляецца членам царквы «Сведкі Іеговы», адна з заповедзей якой не дазваляе браць у рукі зброю.

У гэтай сувязі суд прыняў рашэнне, абавіраючыся на магчымасці альтэрнатыўнай ваінскай службы, вызваліць юнака ад крымінальнай адказнасці.

Алена РУДЗЬ.

«КАЛЯДНЫ ВЯНОК»

Да Нараджэння Хрыстова ў Віцебскім цэнтры народных раместваў і мастацтва «Задзвінне» адкрылася выстава «Па мастацтва і прыгажосць — у новае стагоддзе». Свае працы на суд глядачоў прадставілі выхаванцы нядзельных школ касцёла Святой Варвары, прыходаў Маці Боскай Салецкай і Ісуса Міласэрнага, вучні агульнаадукацыйных школ абласнога цэнтра, якія прынялі ўдзел у конкурсе на лепшы малюнак.

НА ЗДЫМКУ: «Калядны вянок» 14-гадовай Алы СОСНЕР.

Аляксандр ХІТРОЎ.

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь ўводзіць у абарот памятныя манеты серыі «Помнікі архітэктуры Беларусі».

На гэтай манеце выява царквы-крэпасці XV — XVI стагоддзяў, якая знаходзіцца ў вёсцы Сынковічы Зэльвенскага раёна Гродзенскай вобласці.

Манеты прадстаўлены ў двух выкананнях — сярэбраная і медна-нікелевая.

Фота БелТА.

СКРЫЖАВАННЕ ЧАСОЎ

НОВАЯ ІКОНА З'ЯВІЛАСЯ ў НІКОЛЬСКІМ МАНАСТАРЫ ў МАГІЛЁВЕ

● Віктар ТАЛОЧКА, БелТА.

У падвале адной з магілёўскіх ВНУ знойдзены старадаўні партрэт цара Мікалая II. Карціна асвячо-

на, а манарху дамаляваны вянец. У Нікольскім манастыры самадзержац быў у пачатку стагоддзя, маліўся, раздаваў міласціну. Атрымаў тады з рук імператара залатую манетку ў Сямён ХАЛІПАЎ, якому цяпер 93 гады (на здымку).

УРАЖАННІ

ВУЧЫЦЦА ДАБРЫНІ І СПАКОЮ

Дагледжаная, з храмамі ў стылі барока і мілымі прыватнымі дварыкамі, «квітнеючая Галандыя на Нёмане» стала радасцю для душы падарожнікаў. Група маладых мінчан прыехала ў гасці да п'ятнаццаці гарадзенскіх равеснікаў на чале з ксяндзом Тадэвушам Крыштопкам, пробашчам Фарнага касцёла. У гэтым велічным будынку, нашчадку самага старога каталіцкага храма ў Гародні — Фары Вітаўта Вялікага, пробашч адпраўляе імшу на беларускай мове. Тут моладзь мела месца для юбілейнага малітоўнага спаткання на тэму: «Вяртанне да Бога — шлях да згоды з самім сабой, бліжнімі і панам Богам».

І. Б.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

УКРАЇНА

Сябры Львоўскай абласной беларускай абшчыны — чытачы вашай газеты — жадаюць далейшых творчых поспехаў у журналісцкай працы.

Дзякуй за газеты, якія мы своечасова атрымліваем. Калі збіраемся на сход, то раздаём іх сябрам нашай абшчыны. З цікавасцю чыталі "Малдаўскія ўражання" Наталлі Салук (№№ 39, 40, 42, 47). "Прыднястроўе: дзесьці гадоў ізаліцы" — матэрыял з гэтай серыі, які асабліва ўразаў. Многія, у тым ліку і я, да гэтага часу не ведалі пра геаграфію, насельніцтва, жыццё, быт, эканоміку і іншыя аспекты жыцця Прыднястроўя, хаця пра яго шмат гаварылася ў агульных рысах. "Малдаўскія ўражання" далі новую інфармацыю чытачам. Дзякуй.

Таксама віншую з Новым годам усіх маіх дарагіх беларусаў — шматлікіх сябраў і сяброў у Гомелі, Брагіне, Рэчыцы, Лельчыцах, Светлагорску, Жлобіне, Мінску, Брэсце і зычу ім моцнага здароўя, дабрабыту, радаснага сямейнага жыцця, шчасця і добра. Я люблю свой беларускі народ і ганаруся ім.

Чакаю на старонках газеты матэрыялы пра Беларусь увогуле, пра яе вобласці.

Ёсць у мяне і крытычныя заувагі да некаторых артыкулаў, але лепш пра гэта другі раз напішу, не ў святочным лісце.

Валянцін СТРЫБУК,
ваш пастаянны чытач.

ПАПРАЎКА. У «ГР» № 2 за 2001 год дапушчана памылка: у карэспандэнцыі "Настайнік і паэт" павінна стаць рубрыка — "Літвія". Прыносім свае прабачэнні аўтару матэрыялу і чытачам.

ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ

Дарэчы, Г.Энгелькінг разам з Г. Рушчык і В. Лабачэўскай зрабілі сапраўдны падарунак для айчынных аматараў даўніны. Яны выдалі ў Варшаве на беларускай мове фотаальбом (польскамоўнае выданне было яшчэ ў 1996 годзе). Акрамя фотаздымкаў Ю. Абрэмбскага, там змешчаны каларытныя працы іншых даследчыкаў Палесся 1920-х — 1930-х гадоў. Перад чытачом паўстаюць палескія краявіды, культура архітэктуры, іконы, маенткі, жылля і гаспадарчыя пабудовы вяскоўцаў, могілкі, выгляд палескіх мястэчак, этнаграфічныя тыпы палешукоў і многае іншае.

Сярод тых, хто быў незаслужана забыты, і Д. Геаргіеўскі, ураджэнец Пінска, высокаадукаваны чалавек з універсітэцкім дыпломам. Не быў ён абыякавы да гісторыі і культуры сваёй малой радзімы. Настайнічаў, займаўся вывучэннем традыцыйнай культуры, уклаў свой талент і прафесіяналізм у стварэнне ў Пінску Палескага музея. Трагічна склаўся лёс гэтай асобы. 20 чэрвеня 1941 года, за два дні да пачатку Вялікай Айчыннай вайны, ён быў арыштаваны органамі НКВС і разам з іншымі "контррэвалюцыйнымі элементамі" высланы ў г. Кіраў. Па няпоўных звестках, там і загінуў у 1941 годзе. Падобны трагічны лёс напаткаў і Р. Скірмунта. Яго постаць даволі адметная: дэпутат і дзяржаўнай думы, актывіст беларускага нацыянальнага руху (нават узначальваў у 1918 годзе ўрад БНР). Восенню 1939 года быў забіты ў сваім маентку на Піншчыне. Акалічнасці гэтай драмы дапытліва высветліў краязнаўца і журналіст В. Ільянкоў.

Жудаснай старонкай у жыцці палешукоў, як і ўсяго беларускага народа, было ваеннае ліхалецце. Ахвярамі нацыскага генацыду сталі і вёскі Вяда, Красніца, Тупічыцы, Бабровічы, што раскінуліся ў акружэнні прывабных лясоў, прыманлівых Выганшчанскага і Бабровіцкага азёраў (цяпер гэта тэрыторыя Івацэвіцкага

Заканчэнне. Пачатак у № 2.

ЗАХАВАЇ ТРАДЫЦЫЮ

Мінчанін Мікіта КУРГАНОВІЧ — унук знакамітага майстра на ўсе рукі Івана Кургановіча.

Траецкія кірмашы народнага ўмельства набіраюць вядомасці і папулярнасць у сталічнай публіцы і гасцей.

Сведчаннем таму стаў святочны кірмаш майстроў народнай творчасці Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці — "Іўеўскі карагод".

Горад майстроў пад назвай "Фарбы роднай зямлі" разгарнуўся насупраць колішняга ўпадзення Нямігі ў Свіслач. Як бы з блашавання вечнага вандроўніка Язэпа Драздовіча (паблізу стаіць помнік яму) ён запрашаў у свае хаты-майстэрні: "Сапаяны цуд", "Гліняныя пасвісцёлы", "Узоры пляцення з пазы", "Мелодыі дрэва" — паглядзець, падзівіцца і на-

раёна). Менавіта з трагедыі гэтых вёсак, спаленых разам з людзьмі, і пачынаецца кніга-памяць А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка "Я з вогненнай вёскі...". З вёскі Красніца, што загінула са сваімі жыхарамі ў агні 5 верасня 1942 года, ацалела толькі адна 12-гадовая дзяўчынка, якую выкінуў з хаты нейкі паліцай. Навуковец У. Барысюк, што гаварыў пра гэтую балючую і незабыўную падзею сваёй роднай старонкі, яшчэ спадзяецца, што можна знайсці гэтую жанчыну дзесьці ў Польшчы. Сам жа ён ужо больш за 20 гадоў запісвае і вывучае ўнікальную вядскую гаворку.

Ці было Палессе толькі краем Цябалотаў і нізін, пазбаўленым перспектывы эканамічнага росту?

ПАЛЕССЕ Ў XX СТАГОДДЗІ

Зусім наадварот. Навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі А. Кіштымаў канкрэтнымі лічбамі і фактамі абверг такі стэрэатыпны штамп. Паводле яго сцвярджэнняў, Палессе ў пачатку XX стагоддзя было эканамічна самадастатковым рэгіёнам. Усё абапиралася не на загады зверху, а на эканамічную ініцыятыву і прадпрыемальнасць. Існуючыя эканамічны патэнцыялы, памножаны на добрыя гісторыка-культурныя, этнічныя, прыродныя фактары, гарантаваў неаблагу будучыню, а пры спрыяльных палітычных умовах — нават дзяржаўнае самавызначэнне. Аднак вялікія пераломы ў далейшай гісторыі чалавецтва змарнавалі гэтыя шансы.

Тым не менш, за пасляваеннага дзесяцігоддзя беларускае Палессе зрабіла шмат на шляху прагрэсіўнага развіцця. Меліярацыя моцна змяніла жыццё і навакольнае асяроддзе палешукоў. В. Босак з Мінска даў узважаную ацэнку праведзенай меліярацыі. Як жа пераадолець негатывы наступствы гэтага масіраванага ўмяшальніцтва чалавека ў

КІРМАШ
У
ТРАЕЦКІМ

быць самабытных мастацкія вырабы з мясцовых матэрыялаў, створаныя майстрамі-самародкамі Іўеўскай зямлі. У "Горадзе майстроў" працавала школа народнага ўмельства. Сакрэтамі сапалаплення з жадаючымі дзяліліся народныя майстры Тацяна Рынгель, якая тры дзесяці гадоў пляце адмысловыя капелюшы, Ніна Семаняга з вёскі Бакшты, яна 30 гадоў вучыць дзяцей працаваць з саломкай, Зоя Старасціна з вёскі Геранёны.

На Іўеўскай зямлі яшчэ не забыліся пра вышыўку, карункапляценне і хатняе ткацтва ў старадаўніх традыцыях. Хораша глядзелася выстава "Адвечная песня ручніка". Яна выклікала ўспаміны і наводзіла на роздум. Выстава ж "Свет дзіцячых захапленняў" сведчыла пра пераемнасць традыцый. Юныя таленты таксама захапляюцца сапалапленнем, ствараюць пано, жывапісныя творы, вышыўкі, макрама, габелены, разнастайныя вырабы з гліны, іншых мясцовых матэрыялаў. У творах дзяцей — часам рэалістычных, часам казачных і фантастычных, праглядаецца ўменне бачыць прыгажосць, пачуццё гумару.

Сярод народных майстроў прыкметна вылучаўся нядаўні

Гурт вышывальшчыц з вёскі Кудэйшы.

выпускнік Мсціслаўскага мастацкага вучылішча Аляксандр Смірноў з вёскі Бакшты. Ён як таленавіты жывапісец, разьбар, лепшчык і вытворца электрагітар. Але, як высветлілася, Аляксандр распісвае і мясцовую царкву. Усё гэта робіцца "для задавальнення душы, а не для грошай". Дай Бог яму здароўя і моцы!

Выступленні калектываў, ансамбляў, гуртоў вызначаліся выразнымі прыкметамі мясцовага характару. Шмат і таленавіта выконвалася беларускіх даўнейшых і цяперашніх песень, танцаў. Вабілі вока рэгіянальныя беларускія строі.

Кірмашы ў Траецкім успрымаюцца як своеасаблівы народны тэатр,

дзе здзяйсняецца арыгінальны спектакль, аздоблены гульнямі, забавамі ў выкананні мясцовых артыстаў-аматараў, спевакоў, танцораў, веселую.

Яўген АДАМОВІЧ,
Фота Уладзіміра КРУКА.

Госця з Лос-Анджэлеса (ЗША) Нэля ЖАЛЕЗНЯКОВА (у цэнтры) частуецца маслам з бойкі.

прыроду, каб захаваць Палессе, "лёгка еўрапейскага кантынента"? Вучоны лічыць: толькі неадкладнай карэкціроўкай сельскагаспадарчай палітыкі, правядзеннем эфектыўнага супрацоўніцтва ў гэтай справе Беларусі са сваімі суседзямі — Украінай, Польшчай.

Варта адзначыць, што ў ходзе дыскусіі неаднаразова выказвалася слушнае меркаванне, што ў пярэдняй стагоддзі Палессе засталася зонай архаікі, таму нельга даць дакладную этнічную ідэнтыфікацыю гэтага рэгіёна. Недапушчальнымі прызнаны і захады па выкарыстанню натуральных этнакультурных пачуццяў жыхароў палескага краю дзеля палітыканства ў апошнія дзесяцігоддзі

мелі яго пазычыны творы. Паэт дакладна ўлавіў неабходнасць стварэння новай літаратурнай мовы. Аднак штучнае ўкараненне гэтай мовы ў рэальнае жыццё наткнулася на цэлы шэраг аб'ектыўных і суб'ектыўных перашкод.

На канферэнцыі ўспомнілі добрым словам выдатнага вучонага В. Вярэніча, які памёр пасля цяжкай хваробы ў Мінску ў жніўні 1999 года. Гэты сціплы і мудры чалавек, паляшук па паходжанні, доўгі час вывучаў беларуска-польска-літоўскае памежжа, наладжваў даследаванне палескай спадчыны, з'яўляўся найлепшым у Беларусі знаўцам польскай літаратурнай мовы і культуры.

датворнай іконай у 1988 годзе. Ад гасцінчых суразмоўцаў даведаліся пра крыжовыя шляхі многіх знакамітых і невядомых сыноў і дачок Бацькаўшчыны. Пачулі таксама амаль дэтэктыўныя гісторыі пра знішчэнне, рабаванне, вывазы культурных каштоўнасцей. Так, шведскія заваёўнікі ў XVII стагоддзі на працягу 18 тыдняў палілі Драгічын. Неаднаразова рабавалі горад рускія войскі. Перакраванне карты Еўропы ў XX стагоддзі таксама неслз са сабой непапраўныя страты. Напрыклад, у 1939—1940 гадах у Ленінград быў вывезены велізарны архіў каталіцкай дыяцэзіі. Выпадкова захаваўся асобныя старадрукі. На цяперашні час адноўлены архіў мае некаторыя даволі рэдкія і каштоўныя фаліянты. З заідрасцю паглядзець навукоўцы з Беларусі на цудам ацалелую метрыку Воўчынскага Траецкага касцёла, дзе на 13-й старонцы ёсць запіс пра нараджэнне 17 студзеня 1732 года апошняга караля Рэчы Паспалітай Станіслава Аўгуста Панятоўскага. У архіве Драгічынскай дыяцэзіі захоўваецца таксама грамата Уладзіслава IV Вазы на магдэбургскае права Лагішыну 1641 года, метрыка беларускага і польскага гісторыка, этнографа Іосіфа Ярашэвіча, які нарадзіўся ў 1793 годзе ў Бельску, зборнік Яна Чачота "Сялянскія песенькі з-над Нёмана, Дняпра і Днястра", выдадзены па-польску ў 1845 годзе ў Вільні з яго аўтографам...

Безумоўна, канферэнцыя ў Беластоку не паставіла апошняю кропку ў вывучэнні Палесся. Наперадзе яшчэ новыя даследаванні, публікацыі, выставы, канферэнцыі. Аднак дзеля вызначэння далейшага руху наперад варта спыніцца ў гэты віруючы час і задумацца, пераасэнсавачь мінулае, каб не паўтараць памылкі ў бліжэйшай будучыні. Лічу, што ў пэўнай ступені гэта на згаданай канферэнцыі было дасягнута.

Аляксандр ВАБІШЧЭВІЧ,
кандыдат гістарычных навук,
г. Брэст.

НАТАТКІ Яўгена ЛЕЦКІ

Я не музыказнаўца і не музыка: у вясковай школе, дзе вучыўся, такой мудрасці, кажучы словамі Янкі Купалы, "не даў Бог спазнаці". Проста не было

таўнікі і вучні не ведалі тады і, перакананы, не ведаюць і цяпер, што зусім побач, за які кіламетр ад Нягневіцкай СШ, у вёсцы Паплава, у сям'і цесляра, нарадзіўся і да адзінаццаці гадоў жыў Платон Цясевіч. Жыццё было нялёгкае, і ягоны бацька Янка, каб пазбавіцца нішчымніцы, падаўся з роднымі ў Кіеў (1890 год). Вакальныя здольнасці ў хлопчука былі настолькі выразнымі, што яго запрасілі спяваць у хоры Сафійскага сабора. Але паступіць у музычную ўстанову ён і тут не меў магчымасці. Вучыўся вакалу прыватна. Адмысловы, нават незвычайны талент, падмацаваны саматугам

каму яе прывіваць і, галоўнае, патрэбы ніякай у гэтым нібыта не адчувалася. Бо адукацыя арыентавалася не на духоўнасць, не на выхаванне і навучанне ўсебакова развітой асобы, а на вузкі практыцызм, шырэй — матэрыялізм. Мы, напрыклад, некалькі гадоў вывучалі трактар і, само сабой, такія прадметы, як алгебра і хімія, хоць, скажу шчыра, сілком убітыя ў галаву мудрагелістыя формулы і правілы мне, гуманітарыю, у жыцці і не прыдаліся. Аднак такія прадметы, як мова, гісторыя, літаратура і, няма сумнення, музыка патрэбны ўсім, незалежна ад характару і набытай прафесіі.

Музыка — гэта Божы дар і Божы суд. Сапраўдная, а не "прымітыўна-фанерная", гучна-ашаламляльная, пазбаўленая душы і ўнутранай гармоніі. Задача ў тым, каб далучыцца да першай і асцерагчыся ад другой, бо апошняя не толькі нярэдка гасця на радыё і тэлебачанні, на канцэртных пляцоўках, але і паўсюль, куды ні паткнешся: у лесе, на вадзе, ля кожнага пад'езда.

Духоўны грунт асобы закладваецца ў сям'і і школе. Пачынаць трэба з таго, што найбліжэй, паступова пашыраючы абсягі і далагляд чалавечага разумення і ўспрыняцця. А таму, мяркую, у школе павінен быць абавязковым такі прадмет, як краязнаўства. Выкладаць яго павінны кваліфікаваныя спецыялісты, усебакова развітыя людзі, здольныя знайсці і данесці да вучняў мясцовы матэрыял па гісторыі, літаратуры, народных рамёствах, фальклору, прафесійнаму мастацтву і музыцы. Бо зямля наша за свой шлях праз стагоддзі нарадзіла шмат славытых людзей, была сведкам самых розных падзей і фактаў. А школа і дасюль глядзіць паверх свайго роднага. Нам, напрыклад, і слова ніхто не сказаў ні пра сталіцу Вялікага княства Літоўскага Навагародак, ні пра генія чалавецтва Адама Міцкевіча, ні пра дзейнасць Ігната Дамейкі і графа Храбтовіча, хоць усё гэта было аб'ектам вывучэння ў іншых краінах. Але пра гэтых славытасцей і гістарычных падзей нам, хоць усё адбывалася побач, ведаць было не дадзена.

Хіба нармальна, калі нас-

УЗНЯСЕННЕ

ГІСТОРЫЯ «SANORUS» У СУГУЧЧЫ ЧАСУ

набытымі ведамі, ужо ў маладыя гады высока ўзніс выхадца з Наваградчыны: з 1902 года ён спявае ў трупце Украінскай музычнай камедыі, потым на эстрадзе ў Пецярбургу, у Харкаўскай і Кіеўскай операх і, нарэшце, на першай сцэне Расіі — у Вялікім тэатры ў Маскве. Голас яго становіцца прызнаным на агульнасусветным прафесійным узроўні. Перад Платонам Цясевічам гасцінна расчыняюць дзверы славы тэатры. Ён згаджаецца і ў 1925 годзе спявае на лепшых сцэнах Еўропы: у Італіі (Ла Скала), Іспаніі, Францыі, Румыніі...

Трошкі далей ад нас, усяго за нейкі дзесятак верст, у мястэчку Турэц, нарадзіўся і ўзгадаваўся другі выдатны спявак Пётр Конюх, таксама бас, якога сірацінскі (бо ўвесь час пазбаўлены дзяржаўнай падтрымкі) беларускі лёс ды жорсткія авантуры XX стагоддзя сілком адрываюць ад роднай зямлі і кідаюць па свеце. Але і на чужыне, удалечыні ад Бацькаўшчыны, Пётр Конюх нідзе і ніколі не забываўся, што ён беларус, і, як і ягоны пабрацім Міхась Забэйда-Суміцкі і іхні духоўны нашчадак, наш сучаснік Данчык, дзе толькі мага было папулярываваў родную песню.

Ну а мы хіба паналежаюць? Мы вывучаем і папулярываем зробленае для нашай музычнай культуры гэтымі людзьмі, хіба чуюм па радыё чыстыя, сусветнай пробы галасы гэтых "беларускіх салоўкаў"?!
Вяртанне "саміх сябе" пакуль што адбываецца дзякуючы асобным рупліўцам. Калі казаць пра музычную спадчыну, то тут найперш варта згадаць імя вядомага опернага спевака Віктара Скоробагатава, які вольна ўжо на працягу добрага дзесятка гадоў нястомна вяртае нам імёны і творы забытых беларускіх кампазітараў, вы-

дае ноты, ладзіць канцэрты і спектаклі на базе створанай і ўзгадаванай ім "Беларускай капэлы".

З'явай у музычным жыцці рэспублікі сталася рэстаўрацыя і пастаноўка напісанай нашым земляком са славытага роду Радзівілаў оперы паводле "Фаўста" Гётэ. Меў я шчасце быць на прэм'еры і разам з паўнюткай залай глядачоў у Нацыянальным тэатры оперы і балета суперажываць пленнае вяртанне "нам нашага", радавацца святу, падоранаму беларускаму духоўнаму Адраджэнню ці не найперш дзякуючы нястомнай рупліваасці В. Скоробагатава, які так удала дэбютаваў тут у ролі рэжысёра і мастацкага кіраўніка. Пленна спрычынілася да вяртання спадчыны ягоная нязменная супольніца ва ўсіх задумах і канцэртах слынная піяністка-аккомпанітарка, а ў гэтым выпадку канцэртмайстар пастаноўкі Г. Каржанеўская. Добрага слова заслугу ўвае майстэрства музычнага кіраўніка і

Маргарыту. — Я. Л.) узрушыў залу. Але наймацнейшае ўзрушэнне, бадай, перажыла зала разам з гераніяй Т. Пятровай у апошняй дзеі спектакля. Дэбютантка опернай сцэны, салістка Мінскага абласнога камернага хору "Sanorus" Т. Пятрова была ў гэты вечар сапраўднай зоркай. Сцэна чакання нагавала глыбінёй драматызму перажыванні іншай класічнай опернай гераніі — Лізы з "Пікавай дамы" (сцэна ля канаўкі). Малітва і пакаянне ў храме ўспрымаліся як пакуты кволай душы, за якую змагаюцца Бог і Д'ябал"...

Цікаўнасць да асобы маладой артысткі прывяла мяне на канцэрт хору, які адбыўся ў памяшканні Нацыянальнага гістарычнага музея, а потым і на прэзентацыю ўжо не хору, а капэлы "Sanorus" у Дзяржаўнай філармоніі. Але перш чым падзяліцца ўражаннямі ад гэтай небудзённай у культурным жыцці Беларусі падзеі, спачатку пра гісторыю

дзяржаўнага Л. Ляха, сцэнографа А. Касцючэнка і, безумоўна, артыстаў-выканаўцаў. Складаны, у двух іпастасях, вобраз Мефістофеля ўвасобіўся ў партыі барытона, таго ж Скоробагатава, і тэнара А. Тузлукова. Старога доктара Фаўста выконваў слынный акцёр-купалавец В. Белавосцік, а маладога спяваў Р. Палішчук.

Асабіста для мяне спектакль стаўся адкрыццём новага, дасюль мне невядомага імя. Маю на ўвазе артыстку Таццяну Пятрову. Зрэшты, не аднаго мяне яна ўразіла і заінтрыгавала. Вольна ўражання, выказаныя адразу пасля прэм'еры на старонках тыднёвіка "Літаратура і мастацтва" музычным крытыкам Святланай Берасцень, якую, дарэчы, з поўнай на тое падставай можна назваць летапісцам "Sanorus": ніводная значная падзея ў жыцці гэтага калектыву і ягонага кіраўніка не прайшла міма яе ўвагі: "Самазабыўны дуэт закаханых (гаворка пра маладога Фаўста і

стварэння і паступовага сталення гэтага калектыву.

Узнік "Sanorus" вольна гадоў назад, у 1992 годзе ў Маладзечне і напачатку называўся хорам пад кіраўніцтвам Аляксея Шута. І гэта было дастаткова не толькі дзеля пазнавальнасці калектыву сярод іншых, але і абазначэння яго, скажам так, унутранай дамінанты, бо менавіта Аляксандравіч быў не толькі стваральнікам, мастацкім кіраўніком і дырыжорам, але душой і рухавіком свайго дзецішча.

Менавіта дзякуючы ягонаму (не ведаю толькі, што на першае месца паставіць) ці то прафесійнаму, ці арганізацыйнаму таленту, хор імкліва набіраў вышыню на ўзлёце, пераадольваў цяжкія крокі росту, здабываючы ўзнагароды ды пашыраючы абсягі самавыяўлення, далучаючы да сябе таленавітых выканаўцаў. Спачатку гэта былі пераважна мясцовыя артысты, найперш навучэнцы, выкладчыкі і выпускнікі Маладзечанскай музычнай вучэльні, дзе і сам Аляксандравіч працаваў, да якіх маэстра спакваля далучаў і сталічную моладзь. Няма сумнення: кіраўнік хору ад самага пачатку арыентаваўся не на раённы ці абласны, а на агульнанацыянальны ўзровень. Але дасягнуць яго, зразумела, было няпроста: патрэбна была сталічная сцэна, прызнанне публікі і крытыкаў.

Малюнікі Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

Працяг будзе.

ВЫСТАВЫ

«БЕЛАРУСЬ — ТРЭЦЬМУ ТЫСЯЧАГОДДЗЮ»

Міхаіл САВІЦКІ "Куст 1974".

У Нацыянальнай мастацкай галерэі адкрылася выстава "Беларусь — трэцьяму тысячагоддзю". У гэтай акцыі, арганізаванай Рэспубліканскай мастацкай галерэяй і Беларускай саюзам мастакоў, прадстаўлена па аднаму твору 500 мастакоў краіны. Гэта работы ў галіне жывапісу, графікі, плаката, скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Выстава працягнецца да 25 студзеня.

Наталля АБЛАЖЭЙ, БелТА.

Т. БРЖАЗОЎСКІ. Пасля спектакля. 1972 год.

Л. АЛПЯРОВІЧ. Жанчына ў белым.

ДЭБЮТ

Лена БАРУШКА:

«ЛЮБІЦЕ МЯНЕ
ТАКОЙ, ЯКАЯ ЁСЦЬ...»

Мінская школьніца Лена Барушка ў час конкурсу дзіцячых фільмаў «Лістападзік» атрымала прыз за лепшае выкананне дзіцячай ролі (дзяўчынка Паўлы) у фільме рэжысёра Маргарыты Касымавай «Зорка Венера» («Беларусьфільм») і адразу стала знакамітай. Атрымаць інтэрв'ю ў яе было няпроста, жадаючы шмат, а Лена — чалавек заняты. Але мне пашчасціла.

— Лена, як ты стала Паўлай?
— Рэжысёр Маргарыта Касымава шукала дзяўчынку 11—13 гадоў, якая б добра іграла на скрыпцы. Яна хадзіла па школах, музычных ліцэях. І так атрымалася, што ў маю школу яна зайшла ў апошнюю чаргу, хаця і жыўе недалёка.

— Ды цяпер у ўсім Мінску толькі адна дзяўчынка 11—13 гадоў, якая валодае скрыпкай?

— Не, былі, канешне, і іншыя. Але пасля конкурсу і мастацкай нарады абралі мяне.

— Колькі цягнуліся здымкі?
— Першыя здымкі былі яшчэ ў маі, апошнія — у сярэдзіне жніўня. Мы працавалі практычна ўсе канікулы.

— Як адрагавалі ў школе, калі даведаліся пра твой дэбют?

— Настаўнікі? Ну сыграла — і добра. А наконт вучняў, то тут было два погляды: гонар за сваю школу і свой клас і крыху, на маю думку, заздрасці. Але на наступны дзень пасля прэм'еры, калі я, як заўсёды, спазнілася на першы ўрок, клас дружна пляскаў у далоні.

— Калі заўтра патэлефануюць і прапануюць ролю ў суперфільме, згодзішся?

— Не ведаю. Трэба падумаць.

— На свой першы ганарар ты набыла сто пачак марожанага?
— Не. Палову аддала маме, бо я не лічу сябе досыць дарослай, каб валодаць такімі грашыма, а палову адклала, каб набыць новы пісьмовы стол, лямпу і крэсла.

— Наколькі блізкая табе Паўла, і што б ты хацела ў ёй змяніць?

— На маю думку, вобраз Паўлы амаль што ідэальны. Гэта романтичная дзяўчынка, якая ўмее адчуваць і ведае, што такое самота.

— Калі б Касымава табе сказала «Так, ты нам падыходзіш, але табе трэба пастрыгчыся». Згадзілася б?

— Не для таго я сем гадоў расціла косы, каб вось так узяць і пастрыгчыся. І наогул, любіце мяне такой, якая ёсць.

Гутарыў
Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

ВАНДРОЎНЫЯ БЫЛІ

Наша чарговая вандроўка па Нёману заканчвалася ля чыгуначнай станцыі, дзе дызель-цягнік спыняўся раз у суткі на дзве хвіліны. За гэты час нам належала загрузіць у вагон нашых спадарожнікаў, зацягнуць чатыры байдаркі ў разабраным стане, намёты і запlechнікі.

Са спадарожнікамі было прасцей: паралілі ім разысціся па перону ды заскоквалі ў першыя ж дзверы, якія адчыняцца перад імі. А ўсё турыстычнае начинне мы з сябрамі Сержуком, Алесем і Вінцэсем падцягнулі бліжэй да рэек ды паклалі на шэры асфальт, у якім праз шырокія расколіны прабівалася трава.

Пакуль чакалі цягнік, аматар аўтарскай песні ды рыбалкі Алесь расчахліў сваю паходную гітару і, акампаваючы на двух акордах, заспяваў любімы «Гімн рыбака», перайначаны са слоў Вілі Токарава:

«Я захапляюся спартыўнаю
рыбалкай!
Лаўлю я рыбу у спякоце,
і у снегу.
І не адгоніш ад рыбалкі
нават палкай!
Люблю рыбалку
як спартсмен, як чалавек.
Эх, хвост, чашуя!
Не злавіў я... анічога!»

Раптам, хоць цягніка яшчэ не было відаць, загулі рэйкі, папярэджаючы пра яго набліжэнне. І толькі Алесь паспеў ускочыць ды зачахліць любімую гітару, як падкаціў шэра-зялёны цягнік, і з бразгатам рассунуліся аўтаматычныя дзверы тамбураў.

Дзяўчаты пазаскоквалі ў

дзверы суседніх вагонаў у першыя дзесяць секунд. А мы на пару секунд разгубіліся: дзверы апынуліся не перад намі, як разлічвалі, а метры за тры ўбок — ды потым зарыентаваліся і наладзілі «ланцужок»: я з Алесем хапалі разабраную байдарку і перакідвалі яе магутным Сержуком і Вінцэсам, якія, стоячы перад жалезнымі прыступкамі вагона, шпурлялі яе ў тамбур.

тамбур ды падалі на супрацьлеглым баку.

Да адыходу цягніка заставаўся пяцьдзесят секунд. Перспектыва паехаць у Мінск, пакінуўшы тут свае прылады, ці застацца з імі яшчэ на суткі зусім нас не сагравала. Яшчэ секунд пяць мы вагаліся, думалі: а ці не пабегчы да машыніста ды папрасіць, каб пачакаў? Але да галаўнога вагона — далёка. Пакуль дабяжыш, цягнік паедзе. Дый раптам патра-

абодва адчувалі такі боль, што нават крычаць сіл не хапала. Вось у такіх імгненні і спазнаеш цяжар некаторых прафесій, напрыклад, вара-тароў! А мы ж з Алесем у дзяцінстве так любілі ў футбол гуляць...

Праз паўхвіліны, за якія магутныя Сяржук і Вінцэс перашпурлялі ўсё наша турыстычнае начинне, мы з Алесем ледзь трымаліся на нагах, абапіраючыся далонямі аб жалезныя сценкі. Апошняй паляцела любімая Алесева гітара, якую ён нагой затрымаў у палёце.

Толькі нашы асіпкі заскокчылі ў тамбур, як бразнулі за іх спінамі дзверы, і дызель крануўся з месца. Ад слабага зруху мы з Алесем апошні раз паваліліся: я — на гувавыя «пліты» байдарака, ён — на брэзентавыя «алоўкі».

Сяржук з Вінцэсем перанеслі нас, пшчотна трымаючы пад пахі ды за ногі, і паклалі на драўляныя лавы, а байдаркі, запlechнікі ды намёты склалі ў кутку вагона. Наверх кучы паклалі любімую Алеську гітару.

Так і ехалі мы з Алесем амаль у паўнепрытомным стане, са стогнам варушыліся. Толькі недзе каля Койданава мой сябра набраўся моцы, каб сесці на лаву, расчахліць любімую гітару ды слабым голасам абвясціць:

— Прывітаецеце варатарам-героям! Раней мы ўмелі лавіць рыбу. Цяпер жа навучыліся лавіць яшчэ і разабраныя байдаркі...

І каб падбадзёрчыць мяне, заспяваў любімы «Гімн рыбака»: «Эх, хвост, чашуя!..»

Ягор КОНЕЎ.

ВАРАТАРЫ

Спярша кідалі гувавыя «пліты», затым доўгія вузкія брэзентавыя мяхі, унутры якіх складвалі алюмініевыя трубки, перамычкі, нос і карму байдарачнага каркаса — іх называлі «алоўкамі», і нарэшце — цяжкія запlechнікі ды намёты. Апошняй паляцела ў вагон Алесева гітара, вырабленая на Барысаўскай фабрыцы — такія інструменты называлі «фанерай», і яны не баяліся ніякіх турыстычных выпрабаванняў. Секундная стрэлка гадзінніка адлічыла на маім цыферблате хвіліну. Паспелі!

Паважна трымаючыся за парэнчы, мы падняліся ў тамбур — і ў адзін голас зараўлі ад жаху.

Аказалася, машыніст цягніка нешта пераблытаў на сваёй панэлі кіравання ды націснуў дзве кнопкі — і ў вагонах адчыніліся дзверы з абодвух бакоў. Ад моцных штуршкоў Сержука і Вінцэса нашы рэчы перапаталі цераз

під на прынцыповага машыніста, які не злітуецца на просьбы бедных турыстаў?

І, не марудзячы болей, мы наладзілі новы «ланцужок»: Сяржук з Вінцэсем, выскачыўшы, падхопілі з зямлі байдаркі ды шпурлялі ў вагон, а нам з Алесем выпала доля «варатароў» — па чарзе лавіць кінутае, каб яно не вылецела назад на прыпынак.

Знерваваныя Сяржук і Вінцэс кідалі з такой сілай, што калі я перахопіваў гувавую «пліту», дык падаў разам з ёю на засмечаную падлогу. Алесь сцягваў з мяне «пліту», адсоўваў на край тамбура і дапамагаў мне падняцца, а тым часам у яго ляцелі «аловак». Алесь ледзь паспяваў схопіць «аловак» ды падаў разам з ім. Тады я адсоўваў «аловак» і адну руку працягваў сябру, а другой бараніўся ад новай «пліты», якая ляцела мне ў галаву. Так і валіліся мы па чарзе. І

КРЫЖАВАНКА «ПРЫРОДА»

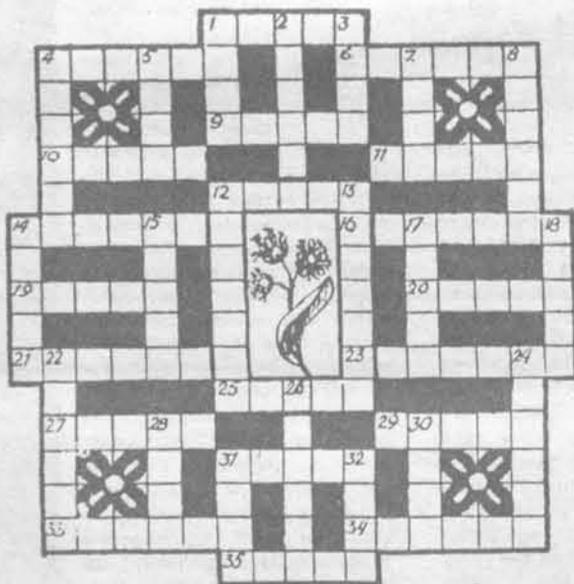
- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.
1. Суквецце злакавых.
 4. Ягадная расліна.
 6. Поле, не аранае некалькі гадоў запар.
 9. Ніхто яе не страшыць, а яна ўсё дрыжыць (загадка).
 10. Вобласць натуральнага пашырэння якой-небудзь з'явы.
 11. Падводны звярок-грызун.
 12. Драпежная птушка.

14. Мядзведжая цыбуля.
16. Лекавая харчова-тэхнічная расліна.
19. Пучок кветак.
20. Род птушак, якія з'яўляюцца сімвалам Беларусі.
21. Распаўсюджаная травяністая расліна.
23. Пылок з кветак, які пчала прыносіць на задніх лапках.
25. Від папараці.
27. Балотна-лугавая трава.

29. Дробная сліва.
31. Поле, якое не займаецца пад пасевы ў вегетатыўны перыяд.
33. Дзікі лясны конь.
34. Дрэзавая лягушка.
35. Нясвіжскі парк.

- ПА ВЕРТЫКАЛІ.
1. Куча сена.
 2. Пчаліны мёд, сабраны з мноства кветак.
 3. Начная драпежная птушка.
 4. Густая зялёная маладая трава.
 5. Пладова-дэкарэтыўная расліна.
 7. Кліматычны сезон года.
 8. Агародніна.
 12. Неялікі штучны вадаём.
 13. Кавалак абвугленага дрэва, галавешка.
 14. Духмяная лекавая расліна.
 15. Балотны газ.
 17. Травяністая расліна, якую выкарыстоўваюць на корм жывёле.
 18. Ягадная расліна.
 22. Абабітыя жытнія снапы.
 24. Птушка сямейства чаплевых.
 26. Месяц года.
 28. Любімая ў Беларусі прыправа.
 30. Дрэва.
 31. Рака, прыток Прыпяці.
 32. Прыродны водны паток.

Склала
Ірына БЕКІШ.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ,
ЗМЕШЧАНУЮ ў № 10

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.
9. Камісар.
 10. Лексікаграфія.
 11. Ганарар.
 14. Маркота.
 15. Карэц.
 16. Капітал.
 21. Архіў.
 22. Маг.
 23. Каранавія.
 24. Дах.
 25. Арэна.
 30. Чабан.
 31. Базар.
 32. Кажан.
 33. Балет.
 40. Арган.
 41. Чад.
 42. Пансіянат.
 43. Эра.
 44. Атрад.
 49. Перакат.
 50. Адвар.
 51. Прастор.
 56. Анколаг.
 57. Аркан.
 58. Візіт.
 59. Кавалак.
 60. Генезіс.
 61. Цяпло.
 62. Бубен.
 63. Капіляр.
 68. Літовец.
 69. Багаж.
 70. Зарніца.
 75. Аванс.
 76. Шык.
 77. Вечарынка.
 78. Лад.
 79. Аб'ява.
 84. Ярлык.
 85. Сівер.
 86. Сплаў.
 87. Залог.
 94. Адліў.
 95. Бог.
 96. Структура.
 97. Бур.
 98. Склеп.
 103. Арсенал.
 104. Такса.
 105. Караван.
 106. Баразна.
 107. Бульбакапалка.
 108. Вакцына.

- ПА ВЕРТЫКАЛІ.
1. Кайстра.
 2. Канал.
 3. Лепта.
 4. Акрабат.
 5. Агрэгат.
 6. Ліман.
 7. Гамак.
 8. Баразна.
 12. Эcran.
 13. Міраж.
 17. Кінавар.
 18. Парабак.
 19. Мылавар.
 20. Аркестр.
 26. Пас.
 27. Бай.
 28. Жак.
 29. Бал.
 34. Браканьерства.
 35. Тапаз.
 36. Асада.
 37. Сянаж.
 38. Траса.
 39. Галавацтва.
 45. Метанімія.
 46. Кабрылет.
 47. Архіпелаг.
 48. Водарасць.
 52. Докер.
 53. Сапло.
 54. Бізун.
 55. Залік.
 64. Побыт.
 65. Барак.
 66. Парык.
 67. Ангар.
 71. Анархія.
 72. Семестр.
 73. Экспарт.
 74. Абмотка.
 80. Быт.
 81. Біч.
 82. Рай.
 83. Дар.
 88. Адресат.
 89. Човен.
 90. Куратар.
 91. Атэстат.
 92. Буран.
 93. Бервяно.
 99. Ярына.
 100. Кажух.
 101. Казка.
 102. Саман.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ,
Налі ПРЫВАЛАВА.

Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.
Адрас у INTERNET: <http://www.voiceland.unibel.by>.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індекс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 897 экз.
Зак. 106.
Падпісана да друку 15.1.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).